

KONKURENCES PADOME

Brīvības ielā 55, Rīgā, LV-1010 ♦ tālr. 67282865 ♦ fakss 67242141 ♦ e-pasts: konkurence@kp.gov.lv

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. E02-7

(Prot. Nr. 6., 2.§)

2012. gada 27.janvārī

Par pārkāpuma konstatēšanu un naudas soda uzlikšanu

Lieta Nr. p/11/03.01.-01./13

Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu MAXIMA grupas uzņēmumu (SIA „MAXIMA Latvija”, SIA „NDX Development”) darbībās

Konkurences padome 2011.gada 20.maijā pieņēma lēmumu par Telpu nomas tirdzniecības centros tirgus uzraudzības uzsākšanu (prot. Nr.24.,4.§) (turpmāk tekstā – Uzraudzība). Uzraudzības mērķis bija noskaidrot, vai, slēdzot telpu nomas līgumus tirdzniecības centros, netiek pārkāpti Konkurences likumā noteiktie aizliegumi un mākslīgi ierobežota konkurence.

Pamatojoties uz Konkurences likuma 9.panta piektās daļas 1. un 3.punktu, Konkurences padomes Izpilddirekcija (turpmāk tekstā – KPI) 2011.gada 3.jūnijā veica procesuālās darbības pie SIA „MAXIMA Latvija” (turpmāk tekstā – Apmeklējums), kura laikā iepazinās ar visiem SIA „MAXIMA Latvija” noslēgtajiem telpu nomas līgumiem tirdzniecības centros.

Apmeklējumā laikā KPI konstatēja, ka uz 03.06.2011. SIA „MAXIMA Latvija” bija 111 spēkā esoši telpu nomas līgumi un 8 izbeigti līgumi. Izvērtējot visus spēkā esošos, kā arī izbeigtos telpu nomas līgumus, tika konstatēti 10 spēkā esoši līgumi, 1 pārtraukts līgums un 1 līgums, kas nav stājies spēkā, kuri satur Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpuma pazīmes, t.i., par darbībām (bezdarbībām), kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt kādu konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana kādā konkrētajā tirgū. No minētajiem 10 līgumiem 1 satur specifiskus ierobežojumus attiecībā uz iznomājamajiem kvadrātmetriem.

Pamatojoties uz augstākminēto, Konkurences padome 2011.gada 15.jūlijā pieņēma lēmumu (prot.Nr.36, 3.§) ierosināt lietu „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu MAXIMA grupas uzņēmumu (SIA „MAXIMA Latvija”, SIA „NDX Development”) darbībās” (turpmāk tekstā – Lieta).

Saskaņā ar Konkurences likuma 26.panta sesto daļu Konkurences padome 2011.gada 16.decembrī nosūtīja SIA „MAXIMA Latvija” uzaicinājumu Nr.2811

iepazīties ar Lietā esošajiem pierādījumiem, vienlaicīgi informējot par tiesībām 10 dienu laikā no paziņojuma saņemšanas dienas iepazīties ar Lietu un izteikt viedokli.

2011.gada 30.decembrī Konkurences padome saņēma SIA „MAXIMA Latvija” 27.12.2011. vēstuli „Par viedokli lietā un piedāvājumu izbeigt lietu ar rakstveida apņemšanos”.

2012.gada 11.janvārī Konkurences padome saņēma SIA „MAXIMA Latvija” 11.01.2012. vēstuli „Par grozījumiem līgumos ar tirdzniecības centru iznomātājiem”, kurā informēja, ka ir pārslēgti tie līgumi ar iznomātājiem, kas, saskaņā ar Konkurences padomes 16.12.2011. vēstuli Nr.2811 „(..) ir uzskatāmi par tādiem, kas pārkāpj Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktu”.

SIA „MAXIMA Latvija” ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kas reģistrēta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā ar vienoto reģistrācijas Nr.40003520643, tās juridiskā adrese ir: „Abrās”, Ķekavas pag., Ķekavas nov., LV-2111.

SIA „NDX Development” ir sabiedrība ar ierobežotu atbildību, kas reģistrēta Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā ar vienoto reģistrācijas Nr.40003505733. Saskaņā ar SIA „MAXIMA Latvija” 30.12.2011. vēstuli Nr.397 „(..) saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra 2006.gada 28.aprīļa Lēmumu tika reģistrēta SIA „VP MARKET” (pašlaik SIA „MAXIMA Latvija” reorganizācija, kuras rezultātā, citastarp tai tika pievienots komersants SIA „NDX Development” (..))”.

Lietas izpētes laikā tika iegūta informācija no SIA „MAXIMA Latvija”, tirdzniecības telpu iznomātājiem SIA „Ditton Nams”, SIA „Vejmars”, SIA „Latgales būves”, SIA „Garantija”, SIA „Krāslava D”, SIA „Tirdzniecības centrs „Valdeka””, AS „Marika”, SIA „Baltbiznesa birojs”, SIA „Marno J”, SIA „Rītupes centrs”, kā arī no SIA „Daudznozaru kompānija Daugava”, Latvijas alkoholisko dzērienu ražotāju un izplatītāju asociācijas, Biedrības „Latvijas Sīkuzņēmēju asociācija Kalve”, Latvijas augļkopju asociācijas, Latvijas Gaļas ražotāju un gaļas pārstrādātāju asociācijas, Latvijas Biškopības biedrības, Latvijas Maiznieku biedrības un LR Uzņēmumu reģistra.

Izvērtējot Lietas materiālos esošo informāciju, Konkurences padome:

konstatēja:

1. Tirgus dalībnieki

Līgumos kā iznomātājs ir SIA „MAXIMA Latvija”, SIA „VP Market” un SIA „NDX Development”.

Saskaņā ar LR Uzņēmuma reģistra sniegto informāciju (07.07.2011. vēstule Nr.7-3-85234) SIA „VP Market” ir SIA „MAXIMA Latvija” iepriekšējais nosaukums, kas uz SIA „MAXIMA Latvija” tika nomainīts 15.02.2006. Savukārt SIA „NDX Development” ir SIA „MAXIMA Latvija” saistītais uzņēmums, kas, reorganizējot, pievienots 28.04.2006. Līdz ar to SIA „NDX Development” un SIA „MAXIMA Latvija” Konkurences likuma 1.panta 9.punkta izpratnē ir uzskatāmas par vienu tirgus dalībnieku (MAXIMA grupas uzņēmumi).

SIA „MAXIMA Latvija” ir uzskatāma par tirgus dalībnieku atbilstoši Konkurences likuma 1.panta 9.punktam, jo veic saimniecisko darbību Latvijas teritorijā.

2. Konkrētie tirgi

Saskaņā ar Konkurences likuma 1.panta 4.punktu „konkrētais tirgus ir konkrētās preces tirgus, kas izvērtēts saistībā ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu”. Saskaņā ar Konkurences likuma 1.panta 5.punktu „konkrētās preces tirgus ir noteikts preces tirgus, kurā ietverts arī to preču kopums, kuras var aizstāt šo noteikto precī konkrētājā

ģeogrāfiskajā tirgū, ņemot vērā pieprasījuma un piedāvājuma aizstājamības faktoru, preču pazīmes un lietošanas īpašības”, un saskaņā ar Konkurences likuma 1.panta 3.punktu „konkrētais ģeogrāfiskais tirgus ir ģeogrāfiskā teritorija, kurā konkurences apstākļi konkrētās preces tirgū ir pietiekami līdzīgi visiem šā tirgus dalībniekiem, un tādēļ šo teritoriju var nošķirt no citām teritorijām”.

2.1. Konkurences padome definējot konkrēto tirgu, ir ņēmusi vērā Eiropas Komisijas praksi, kas ir noteikusi, ka mazumtirdzniecībā ir pamatoti kā atsevišķu tirgu izdalīt mazumtirdzniecību supermārketu, hipermārketu un zemo cenu veikalu ķēdes, neņemot vērā iepirkšanos mazos, specializētajos veikalos¹. Nosakot konkrēto tirgu, ir jāņem vērā nomas līgumu ietekme uz ietekmēto tirgu, kas konkrētās lietas ietvaros ir ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus. Konkurences padomes ieskatā attiecībā uz ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecību ir pamatoti noteikt šādu sadalījumu, tomēr attiecībā uz tirdzniecības platību nomas tirgu nav pamatoti neņemt vērā iepirkšanos mazos, specializētos veikalos, jo konkrētais nomas līgums ietekmē to iespējas konkurēt ietekmētajā tirgū. Nomas līgums bieži vien ietekmēs ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgu, tomēr atsevišķos gadījumos, ņemot vērā katras konkrētās lietas apstākļus, ierobežojošam nomas līgumam var būt ietekme arī uz citiem tirgiem, šīs Lietas ietvaros – pārtikas tirdzniecību specializētajos veikalos.

2.2. Konkrētās preces tirgus, kurā noslēgta vienošanās

2.2.1. Tirdzniecības telpu nomas tirgu var iedalīt divos lielos segmentos – tirdzniecības platības, kas atrodas tirdzniecības centros, un tirdzniecības platības, kas atrodas ārpus tirdzniecības centriem.

Konkurences padome ir secinājusi, ka tirdzniecības telpu iznomāšana ir nošķirama no cita veida telpu, piemēram, biroju telpu un dzīvojamo telpu, iznomāšanas, jo tirdzniecības telpām pēc savas funkcionalitātes (liela apmeklētāju plūsma, atbilstošas komunikācijas) lielākoties ir jāatbilst kritērijiem, kas nav raksturīgi biroja un dzīvojamajām telpām. Tirdzniecības centrs, apvienojot vairākus nomniekus ar dažāda sortimenta precēm un piedāvājot atpūtas, ēdināšanas un citu pakalpojumu sniegšanu vienkopus, piesaista vairāk patērētāju nekā atsevišķs specializēts veikals. Līdz ar to tas pamatā arī specializētajam veikalam, kas ir izvietots tirdzniecības centrā, nodrošina regulāru un plašu cilvēku plūsmu, preču noietu. Esošā prakse telpu nomas tirgū tirdzniecības centros liecina, ka katrā tirdzniecības centrā tiek izvietots viens ikdienas patēriņa preču lielveikals, kas parasti aizņem lielāko daļu vai būtisku daļu no tirdzniecības centra platības². Konkurences padome iepriekš arī secinājusi, ka tirdzniecības centru varētu raksturot kā ēku (būvi), kuras kopējā platība ir aptuveni 1500m² un lielāka, kas ir funkcionāli piemērota ikdienas patēriņa preču lielveikala izvietošanai tajā un kurā viena veikala aizņemtā platība ir apmēram 75% no kopējās ēkas platības vai mazāka³, kā arī secinājusi - kā atsevišķs konkrētās preces tirgus ir nosakāms tirdzniecības platību iznomāšanas tirgus tirdzniecības centros⁴. Arī šīs Lietas

¹ Eiropas Komisijas 2008.gada 3.jūlija lēmums lietā Nr.COMP/M.5112 – Rewe Plus/Discount, 17.rindkopa; Eiropas Komisijas 2007.gada 25.aprīļa lēmums lietā Nr.COMP/M.4590 – Rewe/Delvita, 13.rindkopa.

² Konkurences padomes 2007.gada 25.jūlija lēmums Nr.92 „Par SIA „MAXIMA Latvija” un SIA „Tirdzniecības centrs „Mūkusalā”” apvienošanu”.

³ Konkurences padomes 2007.gada 25.jūlija lēmums Nr.92 „Par SIA „MAXIMA Latvija” un SIA „Tirdzniecības centrs „Mūkusalā”” apvienošanu”.

⁴ Konkurences padomes 2008.gada 11.jūnija lēmums Nr.65 „Par SIA „Plesko Real Estate” un SIA „IT Mīlgrāvis” apvienošanu” un Konkurences padomes 2008.gada 8.oktobra lēmums Nr.104 „Par SIA „VP Market” un SIA „MC Pleskodāle” apvienošanu”.

faktisko apstākļu kontekstā Konkurences padome uzskata, ka nav objektīva pamata mainīt iepriekš izteikto vērtējumu.

Atsaucoties uz Konkurences padomes 08.04.2011. lēmumā Nr. E02-20 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu Rimi grupas uzņēmumu (SIA „RIMI Latvia”, SIA „Plesko Real Estate” un SIA „SUPERNETTO”) un SIA „Marno J” darbībās” (turpmāk tekstā – Rimi lēmums) minēto: saskaņā ar Starptautisko tirdzniecības centru klasifikāciju tirdzniecības centrs (arī iepirkšanās centrs) ir mērķtiecīgi plānots, celts un pārvaldīts nekustamais īpašums, kurā ir vismaz 5 atsevišķi nomnieki, ar minimālo iznomājamo kopējo tirdzniecības platību 1 500 m², un ar enkurnomnieku⁵, kurš neaizņem vairāk kā 75% no tirdzniecības centra nomas platības⁶.

Nemot vērā minēto, kā arī faktisko situāciju saistībā ar Latvijā esošo tirdzniecības centrus raksturojošajām īpašībām, Konkurences padome Lēmumā uzskatīja, ka par tirdzniecības centriem ir uzskatāmi komerciāli lietojami nekustamie īpašumi, kuri atbilst šādām pazīmēm:

- pamatā paredzēti ikdienas patēriņa preču (pārtikas un nepārtikas) mazumtirdzniecībai, kuru veic enkurnomnieks un, iespējams, daži citi mazumtirgotāji, turklāt enkurnomnieks iznomā salīdzinoši lielu tirdzniecības centra platības daļu;
- kuros ir vairāki nomnieki;
- kuri bez ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības paredz vēl citas preces/pakalpojumus gala patērētājiem, tādus kā, piemēram, bankas pakalpojumi, aptiekas, sadzīves pakalpojumi, zoopreču mazumtirdzniecība, apģērbu/apavu tirdzniecība u.c.;
- kuri pamatā atrodas lielas cilvēku plūsmas vietās;
- kur ir nodrošināta automašīnu stāvvietā vai kuri atrodas sabiedriskā transporta kustības vietās.

Konkurences padome Rimi lēmumā norādīja, ka, lai nekustamais īpašums tiktu uzskatīts par tirdzniecības centru, nav obligāti, lai tam piemistu visas iepriekš uzskaitītās pazīmes. Visi norādītie faktori veicina lielas gala patērētāju auditorijas piesaisti konkrētajai tirdzniecības vietai, padarot to ērtu ikdienas pirkumu veikšanai un pakalpojumu saņemšanai, nodrošinot gala patērētājiem iespēju vienuviet saņemt dažādus nepieciešamos pakalpojumus un iegādāties dažādas preces. Tāpēc tirdzniecības centri būtiski atšķiras no tirdzniecības vietām, kurās darbību veic viens atsevišķs ikdienas patēriņa preču lielveikals vai, piemēram, sadzīves pakalpojumu sniedzējs.

2.2.2. Saskaņā ar iepriekšminētajiem kritērijiem, Konkurences padome norāda, ka par tirdzniecības centriem ir uzskatāmi:

1. SIA „Vejmars” tirdzniecības centrs Rojā, Selgas ielā 2;
2. SIA „Krāslava D” Dagdā, Daugavpils ielā 8A;
3. SIA „Ditton Nams” tirdzniecības centrs Daugavpilī, Cietokšņa ielā 60⁷;
4. SIA „Baltbiznesa birojs” tirdzniecības centrs Rīgā, Augusta Deglava ielā 160A;
5. SIA „Marno J” tirdzniecības centrs Jelgavā, Driksas ielā 4;
6. AS „Marika” tirdzniecības centrs Rīgā, Brīvības gatvē 428A, Rīgā;
7. SIA „Latgales būves” tirdzniecības centrs Līvānos, Domes ielā 4A;

⁵ Lielākais nomnieks tirdzniecības centrā, kurš neaizņem vairāk kā 75% no tirdzniecības platības.

⁶ http://www.icsc.org/srch/rsrch/wp/GlobalRetailClass_Feb2009.pdf - 37.lpp.

⁷ Saskaņā ar SIA „Ditton Nams” 04.08.2011. vēstuli Nr.2011/068 „(..) agrāk šis atsevišķi stāvošās ēkas zemes gabalam un pašai ēkai bija juridiskā adrese Sakņu iela 3 (..). Ar Latgales apgabaltiesas Zemesgrāmatu tiesneša 11.03.2003. lēmumu zemes gabals tika pievienots nekustamajam īpašumam (zemes gabalam) Cietokšņa ielā 60 un šī adrese ir visa zemes gabala juridiskā adrese.

8. SIA „Tirdzniecības centrs „Valdeka”” Jelgavā, Rīgas ielā 11;
9. SIA „Rītupes centrs” Rīgā, Rītupes ielā 2;
10. SIA „Garantija” Ventspilī, Aleksandra ielā 16.

2.2.3. Nosakot konkrētās preces tirgu, jāņem vērā tirgus dalībnieku prasības par tirdzniecības centra plānojumu un potenciālā nomnieka prasības par tirdzniecības platību lielumu. Lietā noskaidrots, ka pastāv trīs iespējamie tirdzniecības platību tirdzniecības centros iznomāšanas veidi:

- ģenerālnota: viens nomnieks iznomā visu tirdzniecības centru un pats nodod apakšnomā komerciāli lietojamas tirdzniecības platības, kuras tas neizmanto savām vajadzībām;

- tirdzniecības centri, kuros plānojuma dēļ nav iespējams iznomāt tirdzniecības platības virs 20 m² citiem potenciālajiem tirgus dalībniekiem, tāpēc potenciālie nomnieki ir tādi tirgus dalībnieki, kuriem nav vajadzīga noliktava vai liela tirdzniecības platība, piemēram, bankas automāti, spēļu automāti, ziedu veikali, mobilo telefonu tirgotāji u.tml.;

- tirdzniecības centri, kuros plānojumā ir paredzētas tirdzniecības platības arī virs 20 m² citiem potenciālajiem tirgus dalībniekiem.

Nemot vērā iespējamo tirdzniecības platību tirdzniecības centros iznomāšanas veidus un līgumos iekļautā nosacījuma saturu, ierobežojums ir aktuāls tikai tajos tirdzniecības centros, kuros plānojumā ir paredzētas tirdzniecības platības arī citiem potenciālajiem tirgus dalībniekiem.

2.2.4. Apmeklējot tirdzniecības centru, patērētājam ir iespēja ātrāk un ērtāk apmeklēt specializētos pārtikas veikalus un pakalpojumu sniedzējus vienuviet. Ja šie paši veikali atrastos dažādās vietās ārpus tirdzniecības centra, tas patērētājiem prasītu vairāk laika un radītu papildu neērtības un bieži vien arī papildu izdevumus, lai izvēlētos un iegādātos nepieciešamās preces. Attiecīgi pastāvot izvēles iespējai apmeklēt tirdzniecības centrā esošos veikalus vai ārpus tirdzniecības centra dažādās vietās izvietotus specializētos pārtikas veikalus, patērētājs, visticamāk, izvēlētos tirdzniecības centru. Tādējādi šāds dalījums pamatā ir saistāms ar to, ka tirdzniecības centri nodrošina plašāku un universālu patērētāja vajadzību (interesu) apmierināšanu vienuviet un nodrošina lielāku potenciālo klientu plūsmu. Līdz ar to specializētajiem pārtikas preču (piemēram, gaļas, piena, maizes) veikaliem ir būtiska interese atrasties tirdzniecības centros, kur tie ir ērti sasniedzami patērētājiem.

Šī iemesla dēļ specializētajiem pārtikas veikaliem ir nozīmīgi atrasties tirdzniecības centrā iespējami tuvu ikdienas patēriņa preču lielveikalam un tie ir ieinteresēti nomāt tieši šādas tuvumā esošas tirdzniecības platības, lai konkrētajā preču segmentā konkurētu ar ikdienas patēriņa preču lielveikalu.

Tirdzniecības centros enkurnomnieks parasti ir ikdienas patēriņa preču lielveikals, kura pamatsortimetu veido pārtikas preces. Konkurences padome ir identificējusi iepirkšanos lielveikalos kā galveno iepirkšanās veidu, savukārt mazie pārtikas veikali/specializētie veikali bieži vien pilda iepirkšanās papildinošo lomu⁸. Minētais ir attiecināms arī uz tirdzniecības centru kopumā, kurā atrodas ikdienas patēriņa preču lielveikals.

Konkurences padome secina, ka ikdienas patēriņa preču mazumtirgotājiem, kā arī jebkuram citam specializētajam pārtikas veikalam, kas tieši apkalpo gala patērētāju, ir iespēja piesaistīt vairāk klientu, ja tas savu darbību – klientu apkalpošanu – veic

⁸ Konkurences padomes 2007.gada 29.jūnija lēmums Nr.81 „Par SIA „MAXIMA Latvija” un SIA „Mahrix” ziņojumu par apvienošanu”.

tirdzniecības centrā, jo to ietekmē patērētāju iepirkšanās paradumi, konkrēti, patērētāji pārsvarā dod priekšroku iepirkties tirdzniecības centros, nevis atsevišķās tirdzniecības vietās.

Ņemot vērā visus šajā punktā minētos apstākļus, Konkurences padomes ieskatā no pieprasījuma puses nepastāv efektīvas aizvietojamības iespēja starp tirdzniecības platību nomu tirdzniecības centrā un tirdzniecības platību nomu ārpus tirdzniecības centra. Jāņem vērā, ka no pieprasījuma puses, t.i., nomnieku puses, tirdzniecības platības vietas izvēli pamatā nosaka prognozētā rentabilitāte, t.i., plānotais apgrozījums un telpu piemērotība - vietas prestižs un plānotā cilvēku plūsma. No piedāvājuma puses jāņem vērā, ka iznomātais parasti ir tirdzniecības centra īpašnieks, kas nozīmē, ka tirdzniecības centra telpas ir paredzētas un piemērotas noteikta veida komercdarbības veikšanai un nevar tikt līdzvērtīgi izmantotas citam nolūkam. Tāpēc Konkurences padomes ieskatā, definējot konkrētas preces tirgu, ir vienlīdz svarīgi izvērtēt gan pieprasījuma puses, gan piedāvājuma puses aizvietojamības iespējas, tomēr par izšķirošo tiek uzskatītas pieprasījuma puses aizvietojamības iespējas, ņemot vērā Lietas būtību.

Ievērojot iepriekš minēto, Lietas ietvaros saskaņā ar Konkurences likuma 1.panta 5.punktu konkrētais preces tirgus tiek noteikts kā tirdzniecības platību nomas tirgus tirdzniecības centros.

2.3. Konkrētais ģeogrāfiskais tirgus

Konkurences padome, nosakot konkrēto ģeogrāfisko tirgu, ir vērtējusi tirdzniecības centru ģeogrāfisko novietojumu un tā nozīmi, jo ģeogrāfiskais novietojums norāda ne vien uz teritoriju, kurā attiecīgie tirgus dalībnieki ir iesaistīti pakalpojumu sniegšanā, bet arī uz apstākļiem, kas ir pietiekami līdzīgi visiem tajā esošajiem tirgus dalībniekiem, tāpēc šī teritorija ir nošķirama no pārējām teritorijām.

Konkurences padome Rimi lēmumā atzina, ka tirdzniecības centra lielums ir tieši saistīts ar konkrētā ģeogrāfiskā tirgus robežām, t.i., jo lielāks ir tirdzniecības centrs (gan platības, gan sortimenta ziņā), jo no lielākas teritorijas patērētājus tas piesaista un tādējādi lielākā teritorijā šis tirdzniecības centrs konkurē. Konkurences padome jau iepriekš savos lēmumos norādījusi, ka nosakot ģeogrāfisko tirgu, ir jāņem vērā ne tikai veikala tuvums dzīvesvietai/darbavietai, bet arī veikala preču klāsts un iespēja novietot personīgo transportlīdzekli stāvvietā. Konkrētā ģeogrāfiskā teritorijā dzīvojošajiem iedzīvotājiem pastāv izvēles iespējas, piemēram, pa kuru maģistrāli nokļūt dzīves vai darba vietā šajā iepriekšminētajā teritorijā, kas līdz ar to veido iespēju izvēlēties, kur iepirkties – citā ģeogrāfiskajā teritorijā vai minētajā konkrētajā ģeogrāfiskajā teritorijā⁹.

Tāpēc tirdzniecības centri, kas atrodas maģistrālo ielu tuvumā vai „īpašās” vietā, kur ir liela cilvēku plūsma (piemēram, stacija), ir izņēmumi, jo, ņemot vērā to, ka tos ērti sasniegt patērētājiem no dažādiem novadiem, konkrētā ģeogrāfiskā tirgus robežas individuālajā gadījumā var tikt definētas plašākas pat tad, ja konkrētie tirdzniecības centri patērētājiem nepiedāvā plašāku preču un pakalpojumu klāstu. Jāņem vērā, ka lielas administratīvās teritorijas robežās, piemēram, Rīgas pilsētā, ir daudzi lokālie tirgi, kas pamatā sakrīt ar noteiktas apkaimes robežām, jo, kā jau iepriekš minēts, tirdzniecības centrs, kas atrodas noteiktā apkaimē, ir ērtāk sasniedzams tur dzīvojošajiem/strādājošajiem patērētājiem, tāpēc tā ģeogrāfiskais tirgus nosakāms šaurāk. Tādējādi noteiktā ģeogrāfiskā teritorijā var tikt noteikti daudzi lokālie tirgi (pilsētas, novadu centri, apkaime u.tml.). Vienlaicīgi ģeogrāfiskā teritorija var būt arī lielāka, ja lokālie tirgi savstarpēji savienojas vai pārklājas, tādējādi aptverot lielāku

⁹ Konkurences padomes 2008.gada 11.jūnija lēmums Nr.65 „Par SIA „Plesko Real Estate” un SIA „IT Mīlgrāvis” apvienošanu”.

teritoriju (reģionālā vai nacionālā mērogā)¹⁰. Specializēto pārtikas veikalu interese ir aptvert lokālo patērētāju tirgu un tāpēc tos interesē tās tirdzniecības vietas, kur ir atbilstošs nomas piedāvājums un patērētāju plūsma. Jāņem vērā, ka arī ikdienas patēriņa preču lielveikali tiek stratēģiski izvietoti tā, lai aptvertu lokālos pircējus dažādās pilsētas daļās, tāpēc gan specializētais pārtikas preču veikals, gan ikdienas patēriņa preču lielveikals vēlas aptvert analogisku teritoriju, t.i., noteiktas ģeogrāfiskās teritorijas lokālo pircēju.

Tādējādi ģeogrāfiskais tirgus, vērtējot no piedāvājuma/iznomātāju puses, ir nosakāms Latvijas teritorijas robežās, jo attiecīgs tirdzniecības platību nomas piedāvājums pastāv visās administratīvajās teritorijās. Vērtējot no pieprasījuma/mazumtirgotāja puses, nepieciešamību pēc tirdzniecības platībām mazumtirgotājs pakārto patērētāju iepirkšanās ieradumiem, veidojot savu veikalu tīklu maksimāli plašāku un visās administratīvajās teritorijās. Tādējādi ģeogrāfiskais tirgus var tikt sašaurināts līdz vienai administratīvajai teritorijai vai pat vēl šaurāk, vienlaicīgi jāņem vērā, ka noteikt konkrēto ģeogrāfisko tirgu šaurāku par vienu administratīvo teritoriju šobrīd nav lietderīgi.

Konkurence padome Rimi lēmumā atzina, ka tirdzniecības centrs visvairāk piesaista patērētājus no teritorijām, no kurām šis tirdzniecības centrs ir viegli sasniedzams. Vairākās Eiropas Komisijas lietās¹¹ par viegli sasniedzamu norādīts attālums 10-30 minūšu brauciena ietvaros. Šāda prakse ņemta vērā arī iepriekšējos Konkurences padomes lēmumos, lai noteiktu konkrētās preces tirgus ģeogrāfiskās robežas¹².

Ņemot vērā minēto, Konkurence padome secina sekojošo par konkrētajiem ģeogrāfiskajiem tirgiem, kuros darbojas tirdzniecības centri:

- 1) SIA „Vejmars” tirdzniecības centrs Rojā, Selgas ielā 2. Konkurences padomes ieskatā konkrētais tirdzniecības centrs var piesaistīt patērētājus pamatā no Rojas un apkārt tai esošajiem novadiem.
- 2) SIA „Krāslava D” Dagdā, Daugavpils ielā 8A. Konkurences padomes ieskatā konkrētais tirdzniecības centrs var piesaistīt patērētājus pamatā no Dagdas un apkārt tai esošajiem novadiem.
- 3) SIA „Ditton Nams” tirdzniecības centrs Daugavpilī, Cietokšņa ielā 60. Konkurences padomes ieskatā konkrētais tirdzniecības centrs var piesaistīt patērētājus pamatā no Daugavpils un apkārt tai esošajiem novadiem.
- 4) SIA „Baltbiznesa birojs” tirdzniecības centrs Rīgā, Augusta Deglava ielā 160A. Konkurences padomes ieskatā konkrētais tirdzniecības centrs var piesaistīt patērētājus pamatā no Rīgas pilsētas.
- 5) SIA „Marno J” tirdzniecības centrs Jelgavā, Driksas ielā 4. Konkurences padomes ieskatā konkrētais tirdzniecības centrs var piesaistīt patērētājus pamatā no Jelgavas un apkārt tai esošajiem novadiem.
- 6) AS „Marika” tirdzniecības centrs Rīgā, Brīvības gatvē 428A, Rīgā. Konkurences padomes ieskatā konkrētais tirdzniecības centrs var piesaistīt patērētājus pamatā no Rīgas pilsētas.
- 7) SIA „Latgales būves” tirdzniecības centrs Līvānos, Domes ielā 4A. Konkurences padomes ieskatā konkrētais tirdzniecības centrs var piesaistīt patērētājus pamatā no Līvāniem un apkārt tai esošajiem novadiem.

¹⁰ Kesko/ICA/JV, 15.rindkopa; Rewe/Meinl, 18.rindkopa.

¹¹ Piemēram, COMP/M.3464-Kesko/ICA/JV, http://ec.europa.eu/competition/mergers/cases/decisions/m3464_20041115_20310_en.pdf, 15.punkts, 5.lpp.

¹² Piemēram, Lieta Nr.1608/10/03.01.-01./12 Par tirgus dalībnieku apvienošanu „Par SIA „Plesko Real Estate” un SIA „Ilga-Sigulda” apvienošanu”.

8) SIA „Tirdzniecības centrs „Valdeka”” Jelgavā, Rīgas ielā 11A. Konkurences padomes ieskatā konkrētais tirdzniecības centrs var piesaistīt patērētājus pamatā no Jelgavas un apkārt tai esošajiem novadiem.

9) SIA „Rītupes centrs” Rīgā, Rītupes ielā 2. Konkurences padomes ieskatā konkrētais tirdzniecības centrs var piesaistīt patērētājus pamatā no Rīgas pilsētas.

10) SIA „Garantija” tirdzniecības centrs Ventspilī, Aleksandra ielā 16. Konkurences padomes ieskatā konkrētais tirdzniecības centrs var piesaistīt patērētājus pamatā no Ventspils un apkārt tai esošajiem novadiem.

Tāpēc, ņemot vērā minēto un balstoties uz iepriekšējo Konkurences padomes iedibināto pieeju, kas noteikta ar Rimi lēmumu¹³, Konkurences padome secina, ka konkrētais ģeogrāfiskais tirgus, kurā darbojas tirdzniecības centri konkrētās Lietas ietvaros, ir nosakāms konkrētās (administratīvās teritorijas/apkaimes) robežās. Tomēr, ņemot vērā tirdzniecības centra lielumu un tā patērētāju aptveršanas teritoriju, ģeogrāfiskā tirgus robežas var tikt noteiktas gan šaurākas, gan plašākas nekā viena administratīvā teritorija.

2.4. Ietekmētais konkrētais tirgus

Ietekmētais konkrētās preces tirgus Lietuvā ir ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus specializētajos pārtikas veikalos izstrādājumi.

Vienlaicīgi Konkurences padome norāda, ka savā iepriekšējā praksē, kas saistīta ar ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecību, ir secinājusi, ka šī tirgus ģeogrāfiskās robežas ir lokālas, jo patērētāji, lai iepirktos, veic ierobežotu attālumu. Turklāt minētais attālums var atšķirties atkarībā no tā, kāda veida iepirkumu patērētājs ir plānojis veikt, t.i., vai ir paredzēts veikt iknedēļas pamat iepirkšanos, t.i., tiek veikti iepirkumi, kas nepieciešami visai nedēļai, vai papildinošā iepirkšanās, t.i., kad tiek iegādātas tikai atsevišķas preces. Papildinošo iepirkšanos ir iespējams veikt salīdzinoši nelielos veikalos, bet nedēļas galveno iepirkšanos cilvēki, kuriem tas ir iespējams, cenšas veikt veikalos, kuriem ir pietiekoši liels sortiments¹⁴. Patērētājiem ir ierobežotas iespējas atrast alternatīvu iepirkšanās vietu, ja patērētājs ir plānojis veikt iknedēļas pamat iepirkšanos, bet ir lielas iespējas atrast alternatīvu iepirkšanās vietu, ja patērētājs plāno veikt papildinošo iepirkšanos. Līdz ar to jāsecina, ka no patērētāju viedokļa liels ikdienas patēriņa preču lielveikals var aizvietot specializēto pārtikas veikalu, bet specializētais pārtikas veikals var aizvietot lielveikalu tikai tajā sortimenta daļā, kas tiem pārklājas.

Konkurences padome, atsaucoties uz savu iepriekšējo praksi vairākās lietās, kurās tika izvērtēti konkurences apstākļi ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecībā, uzskata, ka ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus pamatā ir lokāls, t.i., tas tiek aplūkots vienas administratīvās teritorijas ietvaros (pilsētas vai pilsētas daļas, novada), vai arī vienā ģeogrāfiskajā tirgū tiek iekļautas vairākas administratīvās teritorijas, kas no konkrētā veikala patērētājam ir sasniedzamas 10-30 minūšu laikā, braucot ar automašīnu¹⁵. Vērtējot ikdienas mazumtirdzniecības tirgu specializētajos pārtikas veikalos no pieprasījuma/patērētāja puses, ir secināms, ka to nosaka iepirkšanās ieradumi, kas cieši saistīti ar attiecīgo ģeogrāfisko teritoriju, tāpēc no pieprasījuma/patērētāja puses ģeogrāfiskais tirgus definējams vienas administratīvās teritorijas robežās.

¹³ http://www.kp.gov.lv/uploaded_files/2011/VE02-20_0804.pdf.

¹⁴ Lieta Nr.1608/10/03.01.-01./12 Par tirgus dalībnieku apvienošanu „Par SIA „Plesko Real Estate” un SIA „Ilga-Sigulda” apvienošanu”.

¹⁵ Lieta Nr.1608/10/03.01.-01./12 „Par SIA „Plesko Real Estate” un SIA „Ilga-Sigulda” apvienošanu”.

Tāpēc ņemot vērā minēto, kā ietekmētais tirgus Lietuvā tiek definēts ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecības tirgus vienas administratīvās teritorijas, tās daļas vai vairāku administratīvo teritoriju ietvaros.

3. Normatīvo aktu regulējums

Saskaņā ar Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā iekļauto šī panta ģenerālklausulu „Ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par: (...) 7) darbībām (bezdarbību), kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt kādu konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana kādā konkrētājā tirgū”.

Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumi Nr.797 „Noteikumi par atsevišķu vertikālo vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam” (turpmāk – Noteikumi Nr.797) attiecas uz atsevišķa veida vertikālajām vienošanām, paredzot tām atbrīvojumu. Lietas ietvaros izvērtētie nomas līgumi un tajos ietvertie ierobežojošie punkti neattiecas uz minētajiem noteikumiem, jo konkrētā vienošanās pēc būtības nav vertikāla vienošanās tās tradicionālajā izpratnē.

Noteikumi Nr.797 nosaka, ka par vertikālām vienošanām tiek atzītas tādas vienošanās, kuras noslēguši divi vai vairāki tirgus dalībnieki, no kuriem katrs veic saimniecisko darbību atšķirīgos ražošanas vai izplatīšanas līmenī, un kura attiecas uz vienošanās preču pirkšanas vai pārdošanas noteikumiem. Ņemot vērā, ka konkrētās lietas ietvaros vienošanās ir par telpu nomu un tā neietver vienošanos par preču pirkšanu vai pārdošanu (neveidojas tradicionālā preces vai pakalpojuma ķēde, t.i., piemēram, prece tiek pirktā un tālāk pārdota)¹⁶, tad šādu vienošanos nevar uzskatīt par tādu vertikālu vienošanos, kas atbilst minētajiem noteikumiem un līdz ar to tajos ietvertajiem atbrīvojumiem, jo tā neatbilst izpratnei par vertikālu vienošanos tās tradicionālajā nozīmē. Konkrētā vienošanās ir tāda vertikālā vienošanās, kura ietekmē horizontālās attiecības starp tirgus dalībniekiem. Klasiskajā izpratnē vertikālajām vienošanām parasti nav tiešas ietekmes uz horizontālajiem tirgiem un tās neietekmē citus konkurentus. Tāpēc konkrētās vienošanās gadījumā ierobežojošā līguma punkta iniciators, t.i., MAXIMA grupas uzņēmumi, ir uzskatāms par ieinteresēto pusi, kuras rīcības rezultātā vertikālā vienošanās rada sekas horizontālajā tirgū un ietekmē konkurentus. Vienošanās starp MAXIMA grupas uzņēmumiem un iznomātājiem atbilst Konkurences likuma 1.panta 11.punktam un 11.panta ģenerālklausulai, jo ir noslēgta starp diviem neatkarīgiem tirgus dalībniekiem un šī vienošanās rada nelabvēlīgas sekas horizontālajā tirgū un ietekmē konkurentus, līdz ar to uz to ir attiecināmi visi Konkurences likuma 11.pantā noteiktie ierobežojumi.

Konkurences likuma interpretāciju ir nostiprinājis LR Augstākās tiesas Senāts pieņemot spriedumu¹⁷, kas veido judikatūru attiecībā uz Konkurences likuma 11.panta piemērošanu. Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas piemērošanā ir svarīgi noteikt vienošanās mērķi vai sekas. Tiesību normas prasa, lai aizliegtās vienošanās mērķis būtu vērsts uz konkurences kavēšanu, ierobežošānu vai deformēšanu vai vienošanās sekas izpaustos kā konkurences kavēšana, ierobežošānu vai deformēšana. Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā ietvertā tiesību norma ir tulkojama un piemērojama Konkurences likuma 2.pantā noteiktā šā likuma mērķa sasniegšanas nodrošināšanas gaismā. No Konkurences likuma 11.pantā ietvertu normu konteksta izriet, ka likumdevējs

¹⁶ Sk. Eiropas Komisijas Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā, Oficiālais Vēstnesis C 130, 19.05.2010, 1.lp. 26.punkts.

¹⁷ LR Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2009.gada 29.jūnija spriedums lietā Nr.A42426505, 20.punkts.

Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.-7.punktā ir uzskaitījis tās tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana un kuras tādējādi pašas par sevi ir aizliegtas.

Vienošanās par šī panta pirmās daļas 1.-7. punktā paredzētajām darbībām ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas, jo šo darbību mērķis objektīvā nozīmē vienmēr ir vērsts pret konkurenci un to sekas parasti ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana. Konkurences padome norāda, ka Lietuvai ir līdzīgi apstākļi ar faktisko situāciju, kāda tika konstatēta Rimi lēmumā – SIA „MAXIMA Latvija” ir līdzīgs tirgus dalībnieks SIA „Rimi Latvia”, kā arī telpu nomas līgumi saturēja līdzīgus ierobežojumus. Konstatējot pārkāpuma tiesiskā sastāva pazīmes, kas atbilst Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktam, šo darbību mērķis jau pats par sevi ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana un tas īpaši nav jāpierāda. MAXIMA grupas uzņēmumu un iznomātāju noslēgtajos līgumos ietvertais punkts, kas ierobežo iznomātāja tiesības vienpersoniski izlemt par citu platību iznomāšanu tirdzniecības centrā un piešķir MAXIMA grupas uzņēmumiem tiesības lemt par citu platību iznomāšanu citiem tirgus dalībniekiem, uzskatāms par vienošanos atbilstoši Konkurences likuma 1.panta 11.punktam un atbilst Konkurences likuma 11.panta 7.punktā noteiktā vienošanās aizlieguma pārkāpuma sastāvam.

Ievērojot, ka MAXIMA grupa un iznomātāji nav uzskatāmi par vienu tirgus dalībnieku Konkurences likuma 1.panta 9.punkta izpratnē, noslēgtajos līgumos ietvertais punkts ir ierobežojošs ne vien attiecībā pret citiem potenciālajiem nomniekiem, bet arī nepamatoti ierobežo iznomātāja tiesības brīvi pārvaldīt savu uzņēmējdarbību.

Jānorāda, ka arī 2009.gada 4.jūnija EKT Spriedumā lietā C-8/08 ir uzsvērts, ka atšķirību starp „pārkāpumiem, kuru pamatā ir mērķis” un „pārkāpumiem, kuru pamatā ir sekas”, nosaka apstākļi, ka noteiktu veidu vienošanās starp uzņēmumiem jau pēc to rakstura var tikt uzskatītas par konkurencei kaitējošām, tādējādi, konstatējot, ka divi neatkarīgi tirgus dalībnieki vienojās par ierobežojošu nosacījumu ietveršanu līgumā, lai apgrūtinātu cita potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšanu konkrētajā tirgū, ir saskatāms pret konkurenci vērsts mērķis, un līdz ar to nav nepieciešams izskatīt to sekas.

Konkurences padomes ieskatā minētās vienošanās un ierobežojošie līguma punkti ir radījuši tādus konkurences apstākļus citiem tirgus dalībniekiem iekļūšanai konkrētajā tirgū, kas neatbilst konkrētā tirgus normāliem apstākļiem.

Tā kā, piemērojot Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktu, nav nepieciešams identificēt konkrētu tirgus dalībnieku, kurš vēlas iekļūt tirgū, tad pārkāpums izpaužas nevis kā konkrēta tirgus dalībnieka iekļūšanas tirgū faktiskā apgrūtināšana, bet gan vienošanās ar mērķi šādu apgrūtinājumu radīt¹⁸.

4. Lietā iegūtie pierādījumi

4.1. Izvērtējot Lietas apstākļus, Konkurences padome konstatēja, ka ir 10 spēkā esoši līgumi, no kuriem 1 satur specifiskus ierobežojumus attiecībā uz iznomājamajiem kvadrātmetriem, 1 pārtraukts līgums un 1 līgums tirdzniecības centram, kas, saskaņā ar SIA „MAXIMA Latvija” 31.08.2011. vēstuli Nr.246 (*), kuri satur Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpuma pazīmes, t.i., par darbībām, (bezdarbībām), kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt kādu konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana kādā konkrētajā tirgū.

Atbilstoši noteiktajiem kritērijiem, kas minēti šīs Lēmuma apakšpunktā 2.2.1. (turpmāk tekstā – Kritēriji), izvērtējot MAXIMA grupas līgumus, konstatēja, ka

¹⁸ Lietā Nr.A42569106, SKA -321/2010, 28.06.2010. lēmums, 18.punkts.

sekojošos līgumos tika ietverti nosacījumi, kas ierobežo MAXIMA grupas uzņēmumu (veikalu) konkurentu tirdzniecības platību nomu tirdzniecības centros:

1) 2006.gada 27.oktobrī Rīgā noslēgtais Nomas līgums par telpu Selgas ielā 2, Rojā, starp SIA „Vejmars” (iznomātājs) un SIA „VP Market” (nomnieks).
(*).

2) 2007.gada 30.martā Rīgā noslēgtais Nomas līgums par telpu Daugavpils ielā 8A, Dagdā, starp SIA „Krāslava D” (iznomātājs) un SIA „Maxima Latvija” (nomnieks).
(*).

3) 2004.gada 26.februārī Rīgā noslēgtais Nomas līgums par neapdzīvojamo telpu Augusta Deglava ielā 160A, Rīgā, starp SIA „Baltbiznesa birojs” (iznomātājs) un SIA „NDX Development”¹⁹ (nomnieks).
(*).

4) 2004.gada 15.jūnijā Rīgā noslēgtais Nomas līgums par telpu Driksas, Pasta un Katoļu ielu Kwartālā, Jelgavā, starp SIA „Sabiedriskais centrs”²⁰ (iznomātājs) un SIA „NDX Development”²¹ (nomnieks).
(*).

5) 2004.gada 17.novembrī Rīgā noslēgtais Nomas līgums par telpu Brīvības gatvē 428A, Rīgā, starp AS „Marika” (iznomātājs) un SIA „VP Market” (nomnieks).
(*).

6) 2010.gada 6.maijā Rīgā noslēgtais Telpu nomas līgums par ēku Domes ielā 4A, Līvānos, starp SIA „Latgales būves” (iznomātājs) un SIA „MAXIMA Latvija” (nomnieks).
(*).

7) 2004.gada 30.augustā Rīgā noslēgtais Nomas līgums par telpu Rīgas ielā 11a, Jelgavā, starp SIA „Sporta komplekss „Zemgale – K”²² (iznomātājs) un SIA „VP Market” (nomnieks).
(*).

8) 2004.gada 27.februārī Rīgā noslēgtais Nomas līgums par ēku, kas atradīsies uz zemesgabaliem Rītupes ielā 2/4, Rīgā, starp SIA „Rītupes centrs” (iznomātājs) un SIA „NDX Development”²³ (nomnieks).
(*).

9) 2005.gada 31.janvārī Rīgā noslēgtais Nomas līgums par telpu Aleksandra ielā 16, Ventpilī un zemi Aleksandra ielā 16 un 18, Ventpilī, starp SIA „Garantija” (iznomātājs) un SIA „VP Market” (nomnieks).
(*).

4.2. Konkurences padome papildus konstatēja, ka Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpuma pazīmes ir arī šādos MAXIMA grupas telpu nomas līgumos:

¹⁹ (*).

²⁰ Saskaņā ar SIA „MAXIMA Latvija” 02.09.2011. vēstuli Nr.248 „SIA „MAXIMA Latvija” līgumu par telpu nomu Jelgavā, Driksas ielā 4 noslēdza ar SIA „Sabiedriskais centrs. 2007.gadā saņēma SIA „Marno J” 18.04.2007. paziņojumu par to, ka Uzņēmumu reģistrs 13.04.2007. pieņēmis lēmumu par SIA „Sabiedriskais centrs” reorganizāciju, kuras rezultātā SIA „Sabiedriskais centrs” ir pievienotas iegūstošajai sabiedrībai – SIA „Marno J” (..)”.
²¹ (*).

²² iepriekšējais nosaukums; saskaņā ar LR Uzņēmumu reģistra sniegto 11.07.2011. vēstuli Nr.7-3-86317 vēstuli, konstatējams, ka 27.09.2005. mainīts nosaukums un tagad ir SIA „Tirdzniecības centrs „Valdeka””.

²³ (*).

- 1) 2006.gada 5.decembrī Rīgā noslēgtais Nomas līgums par telpu Rīgas ielā 89, Līvānos, starp SIA „Marno J” (iznomātājs) un SIA „VP Market” (nomnieks) - līgums vairs nav spēkā;
- 2) 2004.gada 10.novembrī Rīgā noslēgtais Nomas līgums par telpu Biķernieku ielā Rīgā, starp SIA „SCB” (iznomātājs) un SIA „VP Market” (nomnieks) - līgums nav spēkā, jo tirdzniecības centrs netika uzcelts.
- 3) 2002.gada 1.oktobrī Daugavpilī noslēgtais Nomas līgums par telpu Sakņu ielā 3²⁴, Daugavpilī, starp SIA „Ditton Nams” (iznomātājs) un SIA „NDX Development”²⁵ (nomnieks) – līgums satur specifiskus ierobežojumus, kas saistīti ar iznomājamajiem kvadrātmetriem. (*).

4.3. Konkurences padome 09.12.2011. saņēma SIA „MAXIMA Latvija” 09.12.2011. vēstuli „Par izmaiņām tirdzniecības centru iznomātājos” (turpmāk tekstā - 09.12.2011. vēstule), kurā minēts, ka (*). Līgums Nr.MDC-MAX/1 un līgums Nr. MDC-MAX/2 nesatur Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpuma pazīmes un līdz ar to noslēgšanu ir izbeigti Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktie ierobežojumi, kurus saturēja 2004.gada 27.februārī noslēgtais Nomas līgums starp SIA „Rītupes cents” un SIA „NDX Development” un 2004.gada 26.februārī noslēgtais Nomas līgums starp SIA „Baltbiznesa birojs” un SIA „NDX Development”.

4.4. Konkurences padome 11.01.2012. saņēma SIA „MAXIMA Latvija” 2012.gada 11.janvāra vēstuli, kurā minēts, ka „(..) *informējam, ka SIA „MAXIMA Latvija” („Maxima”) ir vienojusies ar astoņiem tirdzniecības telpu iznomātājiem par nomas līgumu grozīšanu, no nomas līgumiem izslēdzot attiecīgo punktu, kas saskaņā ar Konkurences padomes 2011.gada 16.decembra vēstuli Nr.2811 ir uzskatāmi par tādiem, kas pārkāpj Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktu. Ņemot vērā šo nomas līgumu grozījumus, kā arī to, ka pārējie lietā identificētie nomas līgumi, kuri saturēja ierobežojošo punktu, ir izbeigti vai nav stājušies spēkā, uz šo brīdi neviens no lietā apskatītajiem nomas līgumiem vairs nesatur konkurenci ierobežojošus punktus*”.

2012.gada 11.janvāra vēstules pielikumā ir pievienoti Nomas līgumu grozījumi, kas apliecina, ka laika posmā no 2012.gada 4.janvāra līdz 2012.gada 10.janvārim SIA „MAXIMA Latvija” noslēdza Nomas līguma grozījumus ar: SIA „Marno J”, SIA „Krāslava D”, SIA „Ditton Nams”, SIA „Latgales būves”, AS „Marika”, SIA „Tirdzniecības centrs „Valdeka””, SIA „Garantija”, SIA „Vejmars”, izslēdzot no telpu nomas līgumiem tos punktus, kas saturēja Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpuma pazīmes.

5. SIA „MAXIMA Latvija” viedoklis

Konkurences padome 2011.gada 30.decembrī saņēma SIA „MAXIMA Latvija” 27.12.2011. viedokli Lietā.

SIA „MAXIMA Latvija” izteiktais viedoklis:

5.1. *Lietā apskatīto līgumu normu mērķis nav ierobežot konkurenci – juridiskais pamatojums. KP Paziņojumā [Konkurences padomes 16.11.2011. vēstule Nr.2811] norāda, ka Lietā apskatītās nomas līgumu normas atbilst Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktajam vienošanās aizlieguma pārkāpuma sastāvam, jo to*

²⁴ Skat.7.atsauci.

²⁵ (*).

mērķis ir konkurences ierobežošana²⁶. Tomēr pastāv vairāki būtiski iemesli, kādēļ konkrētās normas nevar tikt uzskatītas par tādām, kas ierobežo konkurenci pēc mērķa.

Visupirms ir nepieciešams identificēt, kuras Lietā apskatītās nomas līgumu normas ir uzskatāmas par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpumu KP ieskatā. Paziņojumā ir norādīts, ka vairākos Maxima līgumos ar iznomātājiem ir ietverti nosacījumi, kas ierobežo Maxima konkurentu tirdzniecības platību nomu tirdzniecības centros.²⁷ Paziņojumā arī minēts, ka vienošanās, kas atbilst Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktajam vienošanās aizlieguma pārkāpuma sastāvam, ir „[Maxima] un iznomātāju noslēgtajos līgumos ietvertais punkts, kas ierobežo iznomātāja tiesības vienpersoniski izlemt par citu nomas platību iznomāšanu tirdzniecības centrā un piešķir [Maxima] tiesības lemt par citu platību iznomāšanu citiem tirgus dalībniekiem”.²⁸ Kaut arī Paziņojumā nav precīzi identificēti konkrēto nomas līgumu punkti, kuri atbilst vienošanās aizlieguma pārkāpuma sastāvam, no Paziņojuma teksta var pieņemt, ka tie ir sekojošie:

- 2006.gada 27.oktobrī noslēgtā Nomas līguma ar SIA „Vejmars” par telpu Selgas ielā 2, Rojā, 6.11.punkts²⁹;
 - 2002.gada 1.oktobrī noslēgtais Nomas līguma ar SIA „Ditton Nams” par telpu Sakņu ielā 3, Daugavpilī, 1.5.punkts³⁰;
 - 2005.gada 31.janvārī noslēgtais Nomas līgums ar SIA „Garantija” par telpu Aleksandra ielā 16, Ventspilī, 6.10.punkts³¹;
 - 2004.gada 15.jūnijā noslēgtais Nomas līgums ar SIA „Sabiedriskais centrs” par telpu Driksas, Pasta un Katoļu ielu Kvarālā, Jelgavā, 6.12.punkts³²;
 - 2004.gada 30.augustā noslēgtais Nomas līgums ar SIA „Sporta komplekss „Zemgale – K”” par telpu Rīgas ielā 11a, Jelgavā, 6.12.punkts³³.
- (turpmāk konkrētie Nomas līgumu punkti kopā saukti – Vienošanās).

Minētās Vienošanās savā būtībā ir uzskatāmas par ekskluzivitātes noteikumiem. Saskaņā ar MK Noteikumu Nr.797³⁴ 2.3.punktu, ekskluzīva piegādes (izplatīšanas) vienošanās ir tāda vertikāla vienošanās, saskaņā ar kuru piegādātājs tieši vai netieši apņemas pārdot vienošanās preces (vai pakalpojumus) tikai vienam pircējam konkrētajā teritorijā īpašai lietošanai vai tālākpārdošanai. Līdzīgas ekskluzīvas izplatīšanas vienošanās un ekskluzīvas piegādes vienošanās definīcijas ir ietvertas arī Eiropas Komisijas 19.05.2010 „Pamatnostādnēs vertikālo ierobežojumu jomā”³⁵. Gan Vienošanās gadījumā, gan minētajās normatīvo aktu definīcijās ietvertos vienošanos gadījumā, preču piegādātājs (Vienošanās gadījumā – iznomātājs) tieši vai netieši apņemas pārdot (iznomāt) vienošanās preces (telpas ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecībai) tikai vienam pircējam (nomniekam³⁶) konkrētā teritorijā

²⁶ Skat. Paziņojuma 14.lpp.

²⁷ Skat. Paziņojuma 4.lpp.

²⁸ Skat. Paziņojuma 8.lpp.

²⁹ Skat. Paziņojuma 8.-9.lpp., sadaļā 3.1. 1).

³⁰ Skat. Paziņojuma 9.lpp., sadaļā 3.1. 2).

³¹ Skat. Paziņojuma 9.lpp., sadaļā 3.1. 3).

³² Skat. Paziņojuma 10.lpp., sadaļā 3.1. 4).

³³ Skat. Paziņojuma 10.lpp., sadaļā 3.1. 5).

³⁴ MK Noteikumi Nr.797 „Par atsevišķu vertikālo vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam”, pieņemti 29.09.2008.

³⁵ 2010/C 130/01. Skat. 151.punktu: „Saskaņā ar ekskluzīvas izplatīšanas līgumu piegādātājs apņemas pārdot savus produktus tikai vienam izplatītājam tālākpārdošanai konkrētā teritorijā”; 192.punktu: „Ekskluzīvas piegādes nolīgumu kategorijā ietilpst tie ierobežojumi, kuru galvenā iezīme ir tā, ka piegādātājs tiek piespiests vai mudināts pārdot līguma produktus vienīgi vai galvenokārt vienam pircējam vispārīgā vai īpašā izmantojumam”.

³⁶ Minēto Vienošanās gadījumā, iznomātāji četros no pieciem gadījumiem apņemas neiznomāt telpas pārtikas tirgotājiem bez saskaņošanas ar Maxima – tātad, ierobežojuma iestāšanās ir atkarīga no Maxima

(konkrētais tirdzniecības centrs) īpašai lietošanai vai tālākpārdošanai (ikdienas patēriņa preču mazumtirdzniecībai). Jāpiezīmē, ka Apvienotās Karalistes konkurences iestāde (Office of Fair Trading; turpmāk – OFT) savās 2011.gada marta Vadlīnijās par zemes nomas līgumu saderību ar Apvienotās Karalistes konkurences tiesībām (turpmāk – OFT Vadlīnijas) ir atzinusi Vienošanās tipa ierobežojošus noteikumus nomas līgumos par ekskluzivitātes noteikumiem.³⁷

Kā pareizi Paziņojumā ir atzīmējusi KP³⁸, saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas (iepriekš Eiropas Kopienas Tiesa) judikatūru atšķirība starp „pārkāpumiem ar mērķi” un „pārkāpumiem seku rezultātā” ir saistīta ar apstākli, ka noteiktu veidu vienošanās starp uzņēmumiem jau pēc to rakstura var tikt uzskatītas par normālai konkurences funkcionēšanai kaitējošām³⁹. Ja ir noteikts, ka nolīgumam piemīt pret konkurenci vērsts mērķis, nav vajadzības izskatīt tā sekas⁴⁰. Kā norādījusi Ģenerālvokāte Verica Trstenjaka 2008.gada 4.septembra secinājumos lietā C-209/07⁴¹, Eiropas Savienības Tiesas ir atzinušas, ka vienošanās ir konkurenci ierobežojošs mērķis vai tendence it īpaši tad, ja konkurences ierobežošana bija vienošanās neizbēgamas sekas⁴². Tātad par konkurenci ierobežojošām pēc mērķa ir uzskatāmas tādas vienošanās, kuru sekas neizbēgami ir konkurences ierobežošana, un tieši šī iemesla dēļ likumdevējs ir atvieglojis konkurences uzraudzības iestāžu darbu, pieļaujot šādu vienošanos atzīšanu par konkurenci ierobežojošām un vienlaicīgi neprasot iestādei pierādīt konkurenci ierobežojošās sekas⁴³.

Jāpiezīmē, ka atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas 2009.gada 6.oktobra spriedumam apvienotajās lietās C-501/06 P, u.c.⁴⁴, 58.punktam, kā arī EK 14.01.2011 Paziņojuma⁴⁵ 25.punktam, lai novērtētu, vai vienošanās ir konkurenci ierobežojošs mērķis, jāņem vērā vienošanās saturs, tā mērķi un ekonomiskais un tiesiskais konteksts. Turklāt, lai arī konkurenci ierobežojoša mērķa noteikšanā pušu nolūks nav nepieciešams faktors, Eiropas Komisija vienošanās analīzē tomēr var ņemt vērā arī šo aspektu. Ja vienošanās satura analīze neatklāj pietiekamu kaitējuma konkurencei pakāpi, konkurences ierobežojumu „pēc mērķa” nevar pieņemt. Šādos gadījumos, lai uz vienošanos varētu attiecināt Līguma par Eiropas Savienības Darbību (turpmāk –

atteikuma iznomātājam. Vienā gadījumā iznomātājs apņemas neiznomāt telpas nomniekiem, kuri tirgo pārtikas preces platībā virs 1000m² un kuru kopējā platība tirdzniecības centrā pārsniedz 2500m² – tātad apņemšanās var būt piemērojama vienīgi ļoti specifiskiem lielveikaliem.

³⁷ Skat. *Office of Fair Trading Guideline – Land agreements. The application of competition law following the revocation of the Land Agreements Exclusion Order*, 4.9-4.10.punktus; pieejams šeit:

http://www.of.gov.uk/shared_of/consultations/land-agreements/land-agreements-guideline.pdf (angļu valodā)

³⁸ Skat. Paziņojuma 9.lpp.

³⁹ Skat., Eiropas Savienības Tiesas 2008.gada 20.novembra spriedums lietā C-209/07 *Competition Authority pret Beef Industry Development Society, u.c.* [2008], Krājums, I-8637. lpp., 17.punkts; Eiropas Savienības Tiesas 2009.gada 4.jūnija spriedums lietā C-8/08 *T-Mobile Netherlands u.c. pret Raad van bestuur van de Nederlandse Mededingingsautoriteit* [2009], Krājums, I-0000.lpp., 28.punkts.

⁴⁰ Skat. Eiropas Savienības Tiesas spriedumu lietā C-8/08, 29. un 30.punkts.

⁴¹ *Competition Authority pret Beef Industry Development Society Ltd u.c.*

⁴² Turpat, 44.punkts.

⁴³ Skat. arī Eiropas Komisijas Paziņojuma „Par Līguma 81(3).panta piemērošanu” O.V. C 101, 27/04/2004 P.0097-0118 (nav pieejams latviešu valodā) 21.punktu: „Konkurences ierobežojumi pēc mērķa ir tādi ierobežojumi, kas jau savā būtībā ir spējīgi potenciāli ierobežot konkurenci. Tie ir tādi ierobežojumi, kam [...] piemīt tik augsts potenciāls negatīvi ietekmēt konkurenci, ka nav nepieciešams [LESD 101.panta pirmās daļas] piemērošanas nolūkos demonstrēt jebkādas faktiskās sekas tirgū.” (vēstules autora tulkojums no angļu valodas).

⁴⁴ *GlaxoSmithKline Services Unlimited pret Komisiju un citiem*, 2009/C 282/02.

⁴⁵ „Pamatnostādnes par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101.panta piemērojamību horizontālās sadarbības līgumiem” (2011/C 11/01).

LESD) 101.panta pirmās daļas (vai Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas) aizliegumu, ir nepieciešams pārbaudīt vienošanās sekas⁴⁶.

Atbilstoši Eiropas Savienības Tiesu judikatūrai, ir iespējams identificēt vairākas tādas vienošanās, kuras gandrīz vienmēr tiks uzskatītas par konkurenci ierobežojošām pēc mērķa⁴⁷. Attiecībā uz vertikālām vienošanās, par konkurenci ierobežojošām pēc mērķa ir uzskatāmas vienošanās par tālākpārdošanas cenu noteikšanu⁴⁸, kā arī vienošanās, kas aizliedz vai ierobežo paralēlo tirdzniecību starp Eiropas Savienības dalībvalstīm (t.i. aizliegums eksportēt uz citu dalībvalsti).⁴⁹ Tomēr nedz Eiropas Savienības Tiesas, nedz Eiropas Komisija nekad nav atzinušas ekskluzivitātes noteikumus vertikālās vienošanās (kur abas līguma puses nav vienlaicīgi konkurenti augšupējā vai lejupējā tirgū) par konkurenci ierobežojošām pēc mērķa.

Zināmas norādes par to, kādas vertikālās vienošanās ir vai nav konkurenci ierobežojošas pēc mērķa, ir iespējams pieņemt arī no Regulas Nr.330/2010⁵⁰ (turpmāk – Vertikālo ierobežojumu regula) teksta. Šīs regulas 4.pantā ir uzskaitīti ierobežojumi, kuri liedz piemērot vienošanās atbrīvojumu – stingrie ierobežojumi (angļ.val – *hard-core restrictions*) – t.sk. vienošanās par tālākpārdošanas cenu noteikšanu (izņemot maksimālo un rekomendēto cenu), vienošanās par teritorijas vai klienta loka ierobežošanu, kurā/kam izplatītājs var pārdot līguma preces (ar dažādiem izņēmumiem), u.c.⁵¹ Atbilstoši Eiropas Komisijas 2010.gada 19.maija „Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā” 47.punktam, ja vienošanās ietver kādu stingro ierobežojumu, tad uzskata, ka uz attiecīgo vienošanos attiecas LESD 101. panta pirmā daļa; turklāt, ir uzskatāms, ka attiecīgā vienošanās, visticamāk, neatbilst LESD 101. panta trešās daļas nosacījumiem, un tādējādi uz to nav attiecināms grupālais atbrīvojums. No šī var secināt, ka stingrie ierobežojumi ir tādi, kas „visticamāk” jau paši par sevi ierobežo konkurenci, tātad, pēc mērķa⁵².

Tieši tāpat no Vertikālo ierobežojumu regulas teksta var secināt, ka vertikāli ierobežojumi, kas nav stingrie ierobežojumi un kuriem saskaņā ar Vertikālo ierobežojumu regulu (arī MK Noteikumiem Nr.797) var tikt piemērots grupālais

⁴⁶ Eiropas Savienības Tiesas 2009.gada 6.oktobra spriedums apvienotajās lietās C-501/06 P, u.c., 55.punkts.

⁴⁷ Skat.piem. Vispārējās Tiesas (iepriekš Pirmās Instances Tiesas) 15.09.1998 spriedumu apvienotās lietās T-374/94, u.c. *European Night Services pret Komisiju* [1998] Krājums II-3141, 136.punktu, kur izdarīta atsauce uz nolīgumiem, kas „*satur acīmredzamu konkurences ierobežojumu, tādi kā cenu noteikšana, tirgu sadale vai tirgus attīstības kontrole*”. Skat. arī Eiropas Komisijas Paziņojumu par Līguma 81(3).panta piemērošanu (nav pieejams latviešu valodā), 23.punktu, kur uzskaitītas vienošanās, kuras, Eiropas Komisijas ieskatā, ir ar konkurenci ierobežojošu mērķi.

⁴⁸ Skat. Ģenerāladvokātes Vericas Trstenjakas 30.06.2009 secinājumus apvienotās lietās C-501/06 P u.c. *GlaxoSmithKline Services Limited u.c. pret Komisiju*, 91.punktu; skat. arī EK 2010.gada 19.maija „Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā” (2010/C 130/01), 223.punktu: „*Ja nolīgums ietver [tālākpārdošanas cenas uzturēšanu], tiek pieņemts, ka attiecīgais nolīgums ierobežo konkurenci, un tādējādi uz to attiecas 101. panta 1. punkts.*”

⁴⁹ Skat. Eiropas Savienības Tiesas spriedumus lietā 56&58/64 *Consten and Grundig pret Komisiju* [1966] Krājums 299; apvienotās lietās C-501/06P, u.c. *GlaxoSmithKline Services Unlimited pret Komisiju un citiem* [2009], 59., un 62.-63.punktus.

⁵⁰ Komisijas Regula (ES) Nr.330/2010 (2010.gada 20.aprīlis) „par Līguma par Eiropas Savienības darbību 101.panta 3.punkta piemērošanu vertikālo nolīgumu un saskaņotu darbību kategorijām”, O.V. L 102, 23.04.2010, l.1-7.

⁵¹ Jāpiezīmē, ka MK Noteikumi Nr.797 ir veidoti uz tiem pašiem principiem kā Vertikālo ierobežojumu regula, t.sk. tie arī nosaka gan vienošanās, kas ir pakļautas Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas aizliegumam neatkarīgi no tirgus daļas (stingrie ierobežojumi), gan vienošanās, kas netiek pakļautas aizliegumam, ciktāl tirgus dalībnieku tirgus daļas nepārsniedz 30% konkrētos tirgos.

⁵² Skat. EK Paziņojumu par Līguma 81(3).panta piemērošanu (nav pieejams latviešu valodā), 23.puntu: „*Ierobežojumi, kas kategoriju atbrīvojumu regulās ir iekļauti „melnajā sarakstā” vai EK pamatnostādnēs ir norādīti kā stingrie ierobežojumi, ir tādi, ko Komisija parasti uzskata par mērķa ierobežojumiem.*” (vēstules autora tulkojums no angļu valodas).

atbrīvojums ar nosacījumu, ka abu (vai viena, MK Noteikumu Nr.797 gadījumā) vertikālās vienošanās dalībnieku tirgus daļas augšupējā un lejupējā tirgū nepārsniedz 30%, nav uzskatāmi par tādiem, kas ierobežo konkurenci pēc mērķa. Apstākļi, ka šādas vienošanās ir pieļaujamas un atbrīvotas no LESD 101.panta pirmās daļas pārkāpuma piemērošanas (un MK Noteikumiem Nr.797 gadījumā – Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas pārkāpuma piemērošanas) zem konkrētiem tirgus daļas sliekšņiem, norāda, ka šādas vienošanās nav konkurenci ierobežojošas pēc mērķa, jo to pieļaujamība ir atkarīga no tirgus apstākļiem, t.sk. vienošanās iesaistīto tirgus dalībnieku tirgus varas⁵³. Ekskluzivitātes noteikumi saskaņā ar Vertikālo ierobežojumu regulu⁵⁴, kā arī saskaņā ar MK Noteikumiem Nr.797⁵⁵ ir pakļauti grupālam atbrīvojumam un nav uzskatāmi par stingrajiem ierobežojumiem. Tāpēc šādas vienošanās ir uzskatāmas par tādām, kas neierobežo konkurenci pēc mērķa.

Paziņojumā ir minēts, ka MK Noteikumi Nr.797 un tajos ietvertie atsevišķu vertikālu vienošanās atbrīvojumi nav piemērojami attiecībā uz Vienošanās, jo tās pēc būtības nav vertikālas vienošanās tradicionālajā izpratnē – Vienošanās ir par telpu nomu un tā neietver vienošanos par preču pirkšanu vai pārdošanu⁵⁶. Var piekrist KP, ka Vertikālo ierobežojumu regula⁵⁷ un, iespējams, arī MK Noteikumi Nr.797, nav piemērojami nomas līgumiem. Tomēr tas, ka attiecībā uz nomas līgumiem nav piemērojami Vertikālo ierobežojumu regulā ietvertie atbrīvojumi, nebūt nenozīmē, ka ekskluzivitātes noteikumi nomas līgumos ir uzskatāmi par tādiem, kas ierobežo konkurenci pēc mērķa.

Pirmkārt, ir noderīgi atsaukties uz OFT vadlīnijām zemes (un telpu) līgumu izvērtēšanai⁵⁸, ņemot vērā, ka šīs vadlīnijas ir piemērojamas arī telpu nomas līgumiem.⁵⁹ OFT Vadlīniju 4.9.-4.10.punktos ir apskatīti ekskluzivitātes noteikumi zemes un telpu nomas līgumos. Saskaņā ar 4.9.punktu, gadījumos, kad iznomātājs iznomā zemi (telpas) nomniekam un apņemas nepieļaut nomnieka konkurentu darbību iznomātājam piederošajā zemē, šāda vienošanās ar nomnieku var potenciāli ierobežot nomnieka konkurentiem piekļuvi saistītajam tirgum (t.i., tirgum, kurā atrodas nomnieks). 4.10.punktā minēts šādas vienošanās piemērs, kas samērā precīzi atbilst Lietā apskatītajām Vienošanās: „Piemēram, tirdzniecības centra īpašnieks var garantēt vienam nomniekam ekskluzīvas tiesības konkrēta veida veikala darbības veikšanai tirdzniecības centrā. Pēc definīcijas šāda vienošanās aizsargātu nomnieku no konkurences no citiem konkrētiem konkurentiem šajā tirdzniecības centrā un šādai

⁵³ Skat. EK 2010.gada 19.maija „Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā”, 6. un 96.punktus. 96.punktā minēts: „Ja vertikāli nolīgumi neietver konkurences ierobežojumus [pēc mērķa] un jo īpaši stingros konkurences ierobežojumus, attiecībā uz šādiem nolīgumiem, kuriem grupālais atbrīvojums nav piemērojams tirgus daļas sliekšņa pārsniegšanas dēļ, netiek pieņemts, ka tie ietilpst 101. panta 1. punkta darbības jomā vai ka tie neatbilst 101. panta 3. punkta nosacījumiem.”

⁵⁴ 3.panta pirmā daļa; skat. arī EK 2010.gada 19.maija „Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā”, 151.-152. punktus.

⁵⁵ 5.punkts.

⁵⁶ Skat. Paziņojuma 7.-8.lpp.

⁵⁷ Saskaņā ar EK 2010.gada 19.maija „Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā” 26.punktu, Vertikālo ierobežojumu regula neattiecas uz nomas līgumiem.

⁵⁸ Skat. *Office of Fair Trading Guideline – Land agreements. The application of competition law following the revocation of the Land Agreements Exclusion Order*, 4.9-4.10.punktus; pieejams šeit: http://www.of.gov.uk/shared_of/consultations/land-agreements/land-agreements-guideline.pdf (angļu valodā).

⁵⁹ Saskaņā ar OFT Vadlīniju 2.2.punktu, OFT ieskatā vadlīnijās aprakstītajā nomas līgumu atbilstības vienošanās aizliegumam izvērtējumā nav nepieciešams nošķirt konkrēto Apvienotās Karalistes Konkurences likuma normu (*Chapter 1*) no LESD 101.panta regulējuma, tāpēc vadlīnijās izdarītās atsaucis uz Chapter 1 aizliegumu ir jāsaprot arī kā atsaucis uz LESD 101.panta aizliegumu. No šī secināms, ka OFT ieskatā zemes/nomas līgumu izvērtējums atbilstoši Chapter 1 aizliegumam ir tāds pats kā LESD 101.panta aizliegumam.

vienošanās ir potenciāls ierobežot konkurenci saistītajā tirgū.” OFT neuzskata ekskluzivitātes noteikumus telpu nomas līgumos tirdzniecības centros, tātad arī Vienošanās, par tādām vienošanās, kas ierobežo konkurenci pēc mērķa. Saskaņā ar OFT Vadlīnijām, šādām vienošanās ir potenciāls ierobežot konkurenci saistītajā tirgū pie nosacījuma, ka vienošanās pusei vai pusēm piemīt tirgus vara saistītajā tirgū un šāda tirgus vara rodas vai tiek stiprināta vienošanās rezultātā⁶⁰. Attiecīgi, šādas vienošanās nevar uzskatīt par tādām, kuras neizbēgami ierobežo konkurenci.

Otrkārt, lai arī Vertikālo ierobežojumu regula nav tieši attiecināma uz ekskluzivitātes noteikumiem nomas līgumos, EK 2010.gada 19.maija „Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā” ietvertais izvērtējums par ekskluzivitātes noteikumiem, proti, ka tiem zināmos apstākļos ir potenciāls ierobežot konkurenci, bet ka šādiem noteikumiem var būt efektivitātes ieguvumi, kas atsver iespējamo konkurences ierobežojumu, ir piemērojams arī ekskluzivitātes noteikumiem nomas līgumos⁶¹. Līdzīgi kā ekskluzīvas izplatīšanas gadījumā⁶², arī ekskluzivitātes noteikums nomas līgumā var būt objektīva nepieciešamība nomas līguma noslēgšanai⁶³, kā arī tas var radīt efektivitātes ieguvumus⁶⁴.

Kā norādīts iepriekš, vienošanās var pieņemt konkurenci ierobežojošu mērķi tajos gadījumos, kad izvērtējot vienošanās saturu, tās mērķi un ekonomisko un tiesisko kontekstu var secināt, ka konkurences ierobežošana ir šādas vienošanās neizbēgamas sekas. No augstākminētās ekskluzivitātes noteikumu nomas līgumos analīzes redzams, ka šādu noteikumu neizbēgamas sekas nav konkurences ierobežošana.

Paziņojumā ir norādīts, ka, tā kā Vienošanās (t.i. ekskluzivitātes noteikumi nomas līgumā) pēc būtības neatbilst izpratnei par vertikālu vienošanās tās tradicionālajā nozīmē, Vienošanās ir tāda vertikālā vienošanās, kura ietekmē horizontālās attiecības starp tirgus dalībniekiem. Paziņojumā pausts viedoklis, ka klasiskajā izpratnē vertikālajām vienošanās parasti nav tiešas ietekmes uz horizontālajiem tirgiem un tās neietekmē citus konkurentus. Tāpēc Lietā apskatīto Vienošanās gadījumā ierobežojošā līguma punkta iniciators, t.i. Maxima, ir uzskatāms par ieinteresēto pusi, kuras rīcības rezultātā vertikālā vienošanās rada sekas horizontālajā tirgū un ietekmē konkurentus⁶⁵. Cik noprotams no Paziņojuma, tieši šī apsvēruma dēļ, proti, ka ekskluzivitātes noteikumi nomas līgumos atšķirībā no vertikālām vienošanās „klasiskā” izpratnē ietekmē horizontālās attiecības starp tirgus dalībniekiem, KP Vienošanās uzskata par tādām, kas ierobežo konkurenci pēc mērķa. Mūsaprāt, šāds viedoklis ir nepamatots.

⁶⁰ Skat OFT Vadlīniju 4.7.-4.8.punktus, 26.lpp.

⁶¹ „Klasiskās” vertikālās vienošanās gadījumos veidojas preču un pakalpojumu ķēde, t.i. piemēram, prece tiek pirktā un tālāk pārdota, tāpēc konkurenci potenciāli ierobežojoši noteikumi galvenokārt tiek piemēroti divos dažādos līmeņos – (i) attiecībās starp piegādātāju un izplatītāju (ekskluzīvas izplatīšanas vienošanās, nekonkurēšanas pienākumi, utt); un (ii) attiecībās starp izplatītāju un tā klientiem/patērētājiem (tālākpārdošanas cenu noteikšana, aktīvās vai pasīvās pārdošanas aizliegums, utt). Ierobežojumi nomas līgumos var kopumā attiekties tikai uz pirmo no šiem līmeņiem – starp iznomātāju un nomnieku. Šī iemesla dēļ Pamatnostādnēs vertikālo ierobežojumu jomā ietvertās atziņas par ierobežojumiem, kas skar attiecības starp izplatītāju un tā klientiem nav izmantojamas nomas līgumu izvērtēšanā, bet vienlaicīgi ir izmantojamas atziņas par ierobežojumiem pirmajā līmenī – starp pārdevēju un izplatītāju.

⁶² EK 2010.gada 19.maija „Pamatnostādnes vertikālo ierobežojumu jomā”, 164.punkts.

⁶³ Skat. piemēram, OFT Vadlīniju 57.vēri pie 5.11.punkta, 37.lpp; attiecībā uz ekskluzīvās izplatīšanas līgumiem, saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas judikatūru ekskluzīvās izplatīšanas vienošanās var konkrētos apstākļos neietilpt LESD 101.panta pirmās daļas darbības jomā, piemēram, gadījumā, kad ekskluzivitātes noteikums ir nepieciešams, lai piegādātājs varētu ienākt jaunā teritorijā. Skat. Eiropas Savienības Tiesas spriedumu lietā 56/65 *Société Technique Minière (L.T.M.) pret Maschinenbau Ulm GmbH (M.B.U.)* [1966], 249.-250.punkti.

⁶⁴ Skat. piemēram, OFT Vadlīniju 5.7.punktu, 36.lpp; 5.11.punktu, 37.lpp.

⁶⁵ Skat. Paziņojuma 8.lpp.

Gan Konkurences likuma 11.panta pirmā daļa, gan LESD 101.panta pirmā daļa aizliedz vienošanās, kuras ierobežo konkurenci kādā konkrētā tirgū. Konkurences likumā konkurence ir definēta kā potenciāla vai esoša ekonomiskā (saimnieciskā) sāncensība starp diviem vai vairākiem tirgus dalībniekiem – tātad sāncensība „horizontālā” līmenī. Attiecībā uz vertikālām vienošanās, kuras dalībnieki vienlaicīgi nav arī konkurenti augšupējā vai lejupējā tirgū, konkurences ierobežošana Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas un LESD 101.panta pirmās daļas ietvaros var notikt vienīgi tajos gadījumos, kad šādas vienošanās dalībnieki vienojas par ierobežojumiem, kam ir negatīva ietekme uz konkurenci kādā no konkrētajiem tirgiem – proti, ir ietekme uz „horizontālu” konkurenci lejupējā vai augšupējā tirgū. Tātad visos gadījumos, kad vienošanās iekļaujas LESD 101.panta pirmās daļas vai Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas tvērumā (pat ja šāda vienošanās ir atļaujama saskaņā ar LESD 101.panta trešo daļu/Konkurences likuma 11.panta otro daļu), šāda vienošanās obligāti „horizontāli” ietekmē konkurenci kādā konkrētā tirgū.

Ekskluzivitātes noteikumi nomas līgumos ietekmē horizontālās attiecības starp nomnieku un tā konkurentiem tieši tāpat kā ekskluzīvas izplatīšanas vienošanās gadījumā ekskluzivitātes noteikums ietekmē konkurenci starp izplatītāju un tā konkurentiem. Tāpēc, ja ekskluzīvās izplatīšanas vienošanās nav mērķa ierobežojumi, tādi nevar būt arī ekskluzivitātes noteikumi nomas līgumos.

Paziņojumā norādīts, ka Vienošanās ir mērķa ierobežojums saistībā ar to, ka Vienošanās ir tieša ietekme uz ietekmēto tirgu un Maxima konkurentiem, un ka Vienošanās atbilst Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktam – vienošanās par darbību, kuras dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta tirgus dalībnieku iekļūšana konkrētā tirgū. KP tālāk izdara atsauci uz LR Augstākās tiesas Senāta spriedumu lietā Nr.A42426505, kur Senāts atzinis, ka visas Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.-7.punktos minētās vienošanās ir tādas, kas ierobežo konkurenci pēc mērķa. Jāņem vērā, ka Senāts lietā Nr. A42426505 izvērtēja horizontālu vienošanos starp tirgus dalībniekiem, tāpēc, mūsaprāt, Senāta spriedumā ietvertais atzinums par mērķa ierobežojumiem nav bijis iecerēts piemērošanai vertikālām vienošanās. Piemērojot minētajā Senāta spriedumā ietverto atzinumu vertikālas vienošanās lietā, proti, ka visas Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.-7.punktos minētās vienošanās ierobežo konkurenci pēc mērķa, tas būtu pretrunā ar MK Noteikumiem Nr.797.

Kā minēts iepriekš, ekskluzivitātes noteikumiem nomas līgumos tāpat kā ekskluzīvās izplatīšanas vienošanās piemīt zināma ietekme uz konkurenci starp nomnieku/izplatītāju un tā konkurentiem, un šajā ziņā iespējama konkurences ierobežojuma risks abos gadījumos ir potenciāls apgrūtinājums konkurentiem iekļūt konkrētajā tirgū. Tomēr, ņemot vērā, ka likumdevējs ir izdevis MK Noteikumus Nr.797 un tajos paredzējis, ka ekskluzīvās izplatīšanas vienošanās netiek pakļautas Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas vienošanās aizliegumam, ja tā tirgus daļa konkrētā tirgū nepārsniedz 30% (t.i. nepiemīt zināma līmeņa tirgus vara), ir pamatoti uzskatīt, ka šādas vienošanās nav mērķa ierobežojumi, jo netiek pieņemtas negatīvas sekas uz konkurenci ciktāl dalībniekam nepiemīt zināma līmeņa tirgus vara. Mūsaprāt, tāds pats secinājums ir izdarāms arī attiecībā uz ekskluzivitātes noteikumiem nomas līgumos, tātad, arī Vienošanās.

Izvērtējot SIA „MAXIMA Latvija” minēto, Konkurences padome norāda, ka Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumi Nr.797 „Noteikumi par atsevišķu vertikālo vienošanos nepakļaušanu Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā noteiktajam vienošanās aizliegumam” (turpmāk – Noteikumi Nr.797) attiecas uz atsevišķa veida vertikālajām vienošanām, paredzot tām atbrīvojumu. Lietas ietvaros

izvērtētie nomas līgumi un tajos ietvertie ierobežojošie punkti neattiecas uz minētajiem noteikumiem, jo konkrētā vienošanās pēc būtības nav vertikāla vienošanās tās tradicionālajā izpratnē, t.i., konkrētās lietas ietvaros vienošanās ir par telpu nomu un tās neietver vienošanos par preču pirkšanu vai pārdošanu – neveidojas tradicionālā preces vai pakalpojuma ķēde, t.i., piemēram, prece tiek pirktā un tālāk pārdota, tad šādu vienošanos nevar uzskatīt par tādu vertikālu vienošanos, kas atbilst minētajiem noteikumiem un līdz ar to tajos ietvertajiem atbrīvojumiem, jo tā neatbilst izpratnei par vertikālu vienošanos tās tradicionālajā nozīmē. Tas pats attiecas uz pieteicējas argumentā pieminēto ekskluzīvo piegādes (izplatīšanas) vienošanās, arī ekskluzīvās piegādes noteikumi šajā gadījumā nav attiecināmi, jo minētie noteikumi attiecas uz vertikālu vienošanos tās klasiskajā izpratnē (kur tiek pirktas (izplatītas) preces un tālāk pārdotas). Konkrētā vienošanās ir tāda vienošanās, kura ietekmē horizontālās attiecībās starp tirgus dalībniekiem. Klasiskajā izpratnē vertikālajām vienošanām parasti nav tiešas ietekmes uz horizontālajiem tirgiem un tās neietekmē citus konkurentus. Tāpēc konkrētās vienošanās gadījumā ierobežojošā līguma punkta iniciators, t.i., MAXIMA grupas uzņēmumi, ir uzskatāmas par ieinteresēto pusi, kuras rīcības rezultātā vertikālā vienošanās rada sekas horizontālajā tirgū un ietekmē konkurentus. Šajā gadījumā vienošanās starp MAXIMA grupas uzņēmumiem un iznomātājiem atbilst Konkurences likuma 1.panta 11.punktam un 11.panta ģenerālklausulai, t.i., vienošanās ir noslēgta starp diviem neatkarīgiem tirgus dalībniekiem un šī vienošanās rada nelabvēlīgas sekas horizontālajā tirgū un ietekmē konkurentus un līdz ar to uz to ir attiecināmi visi Konkurences likuma 11.pantā noteiktie ierobežojumi.

Tā kā normatīvo aktu regulējums, jau ir apskatīts šī lēmuma 3.punktā, Konkurences padome uzskata, ka to nav lietderīgi šeit atkārtoti vēlreiz minēt – skat., Lēmuma 3.punkts.

Ņemot vērā visu augstāk minēto, Konkurences padome uzskata, ka pieteicējas arguments attiecībā uz to, ka šajā gadījumā bija jāpiemēro Noteikumi Nr.797 un tajā ietvertie ekskluzīvās pārdošanas noteikumi, nav pamatots un ir noraidāms.

5.2. (*).

Izvērtējot SIA „MAXIMA Latvija” minēto, Konkurences padome norāda, ka SIA „MAXIMA Latvija” jurista A.R. skaidrojumi (*) ir noraidāmi un neattiecas uz Lietas būtību. Konkurences padome norāda, ka Lietas ietvaros ņem vērā apstākli, ka konkrētās vienošanās ir notikušas starp diviem neatkarīgiem tirgus dalībniekiem un līdz ar to uz to attiecas visi Konkurences likumā noteiktie ierobežojumi.

Konkurences padome norāda, ka ņem vērā SIA „MAXIMA Latvija” paskaidrojumus attiecībā uz telpu nomas līgumu ar SIA „Garantija”.

Konkurences padome norāda, ka ņem vērā, ka līgums ar SIA „Ditton Nami” saturēja specifisku ekskluzivitātes noteikumu, kā kritēriju paredzot noteiktus kvadrātmetrus, kā rezultātā tā mērķis nebija un arī praktiski tas nevarēja nelabvēlīgi ietekmēt nelielus un specializētus mazumtirgotājus.

5.3. (*).

Izvērtējot SIA „MAXIMA Latvija” sniegto informāciju, Konkurences padome norāda, ka piekrīt SIA „MAXIMA Latvija” viedoklim, ka Konkurences padomes rīcībā nav informācijas, kas apliecinātu, ka SIA „MAXIMA Latvija” ir izmantojusi sev pieliktās tiesības ar telpu iznomātājiem, kas satur Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktos ierobežojumus.

Konkurences padome norāda, ka izvērtējot Lietas apstākļus ņem vērā to, ka visos tirdzniecības centros, kuru telpu nomas līgumi bija spēkā esoši un saturēja Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktos ierobežojumus bez SIA „MAXIMA Latvija” bija arī citi telpu nomnieki. Vienlaikus Konkurences padome norāda, ka, lai izpildītos Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta kvalifikācija, ir jākonstatē mērķis vai sekas, kas ir vērstas pret konkurenci. Konkrēto vienošanos gadījumos starp MAXIMA grupas uzņēmumiem un iznomātājiem izpildās viens kritērijs, t.i., mērķis. Lietā ir konstatēts, ka konkrētā vienošanās atbilst Konkurences likuma 11.panta ģenerālklausulai, jo ir notikusi vienošanās starp diviem neatkarīgiem tirgus dalībniekiem un līdz ar to uz to attiecas visi Konkurences likumā noteiktie ierobežojumi un konkrētā vienošanās atbilst Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā norādītajam tiesiskajam sastāvam un līdz ar to šādas vienošanās sekas īpaši nav jāpierāda.

Konkurences padome ņem vērā, ka SIA „MAXIMA Latvija” nosūtīja (*). Vienlaikus Konkurences padome norāda, ka SIA „MAXIMA Latvija” nosūtītie paziņojumi paredz, ka noteiktu Nomas līgumu punktu piemērošana tiek apturēta tikai uz laiku (*), nevis tiek neatgriezeniski izbeigti.

5.4. (*).

Izvērtējot SIA „MAXIMA Latvija” viedokli Konkurences padome norāda, lai izpildītos Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta kvalifikācija, ir jākonstatē mērķis vai sekas, kas ir vērstas pret konkurenci. Konkrēto vienošanos gadījumos starp MAXIMA grupas uzņēmumiem un iznomātājiem izpildās viens kritērijs, t.i., mērķis.

Konkurences padome norāda, ka ņem vērā, ka procentuāli to līgumu īpatsvars, kas satur Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteikto vienošanās aizliegumu ir neliels – 10% attiecībā pret SIA „MAXIMA Latvija” kopējo telpu nomu līgumu apjomu. Vienlaikus KPI norāda, ka arī skaitliski nelielais līgumu apjoms, kuri satur Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteikto vienošanās aizliegumu ilgtermiņā var izraisīt nelabvēlīgas sekas un nelabvēlīgi ietekmēt tirgu kopumā, jo ierobežo cita tirgus dalībnieka iekļūšanu konkrētajā tirgū.

Konkurences padome noraida SIA „MAXIMA Latvija” apgalvojumu, ka līgumos iekļautajiem ierobežojumiem ir (*), ko apliecina tas, ka telpu nomas līgumi ar ierobežojumiem iznomātājiem ir slēgti ilgā laika periodā (vecākais līgums noslēgts 2002.gadā ar SIA „Ditton Nami”, jaunākais līgums noslēgts 2010.gadā ar SIA „Latgales būves”), tirdzniecības centri atrodas ļoti dažādās Latvijas vietās (gan lielās pilsētās, piemēram, Jelgava, Rīga, gan mazās pilsētās un apdzīvotās vietās – Dagda, Roja u.c.), kas norāda uz mērķtiecīgu MAXIMA grupas darbību iekļaujot telpu nomas līgumos punktus, kas satur Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteikto vienošanās aizliegumu, tādējādi kavējot konkurenci un liedzot citiem tirgus dalībniekiem pieeju konkrētajam tirgum.

Konkurences padome norāda, ka ņem vērā SIA „MAXIMA Latvija” argumentu, ka Lietas materiālos nav pierādījumu, kas apliecina nomas līgumos iekļauto ierobežojumu izmantošanu, kā arī to, ka SIA „MAXIMA Latvija” piekrita, ka Iznomātāji iznomā telpas trešajām personām. Vienlaikus Konkurences padome norāda, ka nepieciešamība iznomātājiem saskaņot ar MAXIMA grupu telpu nomu trešajām personām ir pretrunā ar Konkurences likumu.

6. Naudas soda aprēķins

6.1. Ņemot vērā Lietā konstatētos faktus, kuru izvērtējums sniegts šajā Lēmumā, SIA MAXIMA grupa ir pārkāpusi Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteikto vienošanās aizliegumu.

6.2. Lietā Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā vienošanās aizlieguma pārkāpums konstatēts tirgus dalībnieku darbībās. Saskaņā ar Konkurences likuma 12. panta pirmo un otro daļu, ja Konkurences padome konstatē tirgus dalībnieku darbībās šī likuma 11.panta pirmās daļas pārkāpumu, tā pieņem lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu, tiesiskā pienākuma un naudas soda uzlikšanu. Naudas sodu tirgus dalībniekiem var uzlikt līdz 5 procentiem no to pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma katram, bet ne mazāk kā 250 latu katram.

Lēmumā konstatēto ierobežojošo līguma noteikumu noteikšana ir izdevīga mazumtirgotājam, kas šādā veidā kontrolē un ierobežo konkurentu (arī potenciālo) piekļuvi tirgum un patērētājiem, bet ne iznomātājam, jo šādi līguma noteikumi potenciāli samazina iznomātāja rīcības brīvību nomnieku izvēlē un attiecīgi iespējas iznomāt tirdzniecības centra platības pēc patstāvīgas, neierobežotas izvēles, gūstot maksimālu labumu. Tādējādi šādu noteikumu ietveršanā līgumā iznomātājs nav ieinteresēts, bet ir spiests tos pieņemt, lai noslēgtu līgumu vai nepasliktinātu līguma noteikumus ar MAXIMA grupas uzņēmumiem.

Ņemot vērā Lēmumā konstatēto un iepriekš minēto, Konkurences padome uzskata par pamatotu nepiemērot naudas sodu iznomātājiem ar kuriem MAXIMA grupa slēdza telpu nomas līgumus.

6.3. Saskaņā ar taisnīguma principu par katru izdarīto pārkāpumu pārkāpējam jāpiemēro samērīgs sods. Turklāt naudas sods jānosaka pietiekami preventīvā līmenī, lai sodītu pārkāpumu izdarījušo personu un atturētu to un citus tirgus dalībniekus no Konkurences likuma pārkāpumu izdarīšanas. Lai noteiktu naudas soda apmēru, Konkurences padome izvērtēja pārkāpumu atbilstoši Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumiem Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11. panta pirmajā daļā un 13. pantā paredzētajiem pārkāpumiem” (turpmāk – Noteikumi Nr.796) kopsakarā ar Administratīvā procesa likuma 66.panta pirmajā daļā noteiktajiem lēmuma satura noteikšanas pamatprincipiem.

Noteikumu Nr.796 3.punktā noteikts, ka naudas sodu aprēķina procentos no tirgus dalībnieka pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījuma pirms pārkāpuma konstatēšanas dienas.

Saskaņā ar Lietā konstatēto SIA „MAXIMA Latvija” un SIA „NDX Development” uzskatāms par vienu tirgus dalībnieku – MAXIMA grupa, kas slēdza līgumus ar iznomātājiem, kuri ir atsevišķas juridiskās personas un vienošanās ar MAXIMA grupa slēgušas patstāvīgi, tad arī atbildība par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā vienošanās aizlieguma pārkāpumu tām nosakāma atsevišķi, ievērojot Konkurences likuma 12.panta otrajā daļā tirgus dalībniekam noteikto naudas soda noteikšanas maksimālo robežu.

Aizliegtas vienošanās pārkāpumu Konkurences padome konstatē ar šo lēmumu, līdz ar to pārkāpumā iesaistīto komercsabiedrību naudas soda apmērs aprēķināms no to pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījuma pirms pārkāpuma konstatēšanas dienas. Ievērojot to, ka līdz lēmuma pieņemšanas brīdim nav pieejams SIA „MAXIMA Latvija” 2011.gada dalībnieku sapulces apstiprinātais finanšu gada pārskats, tad atbilstoši

Noteikumu Nr.796 3.punktam naudas soda aprēķināšanai izmantojami iepriekšējā noslēgtā finanšu gada apstiprinātie pārskati, tātad 2010.gada finanšu pārskats⁶⁶.

SIA „MAXIMA Latvija” neto apgrozījums 2010.gadā, pamatojoties uz gada pārskatu par 2010.gadu, bija Ls 390 454 410, 00.

6.4. Konkurences padome saskaņā ar Noteikumu Nr.796 13.punktu, nosakot naudas soda apmēru, ņem vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu.

6.4.1. Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 14.punktu, nosakot pārkāpuma smaguma pakāpi, ņem vērā:

- Pārkāpuma veidu. Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 15.punktu: „pēc pārkāpuma veida par vieglu pārkāpumu uzskata aizliegtas vertikālās vienošanās un aizliegtas horizontālās sadarbības vienošanās (..)”.

Lai arī MAXIMA grupa noslēgtie telpu nomas līgumi, kā konstatēts šī lēmuma 4.1.punktā, neatbilst „vertikālai vienošanai” Noteikumu Nr.797 izpratnē, ievērojot šo vienošanos saturu, raksturu un būtību un ņemot vērā, ka vienošanās nav slēgtas starp konkurentiem, kā rezultātā naudas sods piemērojams saskaņā ar Konkurences likuma 12.panta otro daļu, Konkurences padome uzskata par pamatotu naudas sodu noteikt kā par vieglu pārkāpumu. Noteikumu Nr.796 18.2.apakšpunkts nosaka, ka par vieglu pārkāpumu, kas izpaužas kā aizliegta vertikālā vienošanās, naudas soda apmēru nosaka līdz 0,5 procentiem no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma.

- Pārkāpuma radītās vai iespējamās sekas. Lietas ietvaros ierobežojošais līguma punkts konstatēts divpadsmit līgumos, no kuriem uz Lietas ierosināšanas brīdi desmit līgumi bija spēkā esoši, viens līgums bija pārtraukts, viens līgums nestājās spēkā, jo konkrētais tirdzniecības centrs netika uzcelts, kā arī viens līgums saturēja specifisku ekskluzivitātes noteikumu, kā kritēriju paredzot noteiktus kvadrātmetrus, kā rezultātā tā mērķis nebija un arī praktiski tas nevarēja nelabvēlīgi ietekmēt nelielus un specializētus mazumtirgotājus.

Noslēgto līgumu rezultātā tika ierobežota SIA „MAXIMA Latvija” iznomātāju SIA „Vejmars”, SIA „Krāslava D”, SIA „Baltbiznesa birojs”, SIA „Marno J”, AS „Marika”, SIA „Latgales būves”, SIA „Tirdzniecības centrs „Valdeka””, SIA „Rītupes centrs”, SIA „Garantija” saimnieciskās darbības brīvība, izvēloties telpu nomniekus, un tiek radītas barjeras specializētajiem pārtikas veikaliem, apgrūtinot to iekļūšanu konkrētajā tirgū un līdz ar to kavējot konkurenci. Lietā netika konstatēti pierādījumi, kas apliecina, ka telpu nomas līgumos ietvertie ierobežojumi ir piemēroti.

Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 16.punktu un tā apakšpunktiem, izvērtējot katru pārkāpumā iesaistītā tirgus dalībnieka lomu, ņem vērā, vai pastāv vismaz viens no šādiem nosacījumiem: tirgus dalībnieks bijis pārkāpuma iniciators; pārkāpumā tirgus dalībniekam bijusi aktīva vai pasīva loma. No Lietā esošajiem pierādījumiem secināms, ka MAXIMA grupa ir pārkāpuma iniciators, ko apstiprina fakts, ka analogiska satura ierobežojumi ietverti dažādos līgumos ar dažādiem iznomātājiem, kas slēgti atšķirīgos laika posmos. SIA „MAXIMA Latvija” ir tieši ieinteresēta konkrēta ierobežojuma ietveršanā telpu nomas līgumos, jo tas novērš konkurenci preču segmentā, kuras konkrētajā tirdzniecības centrā potenciāli varētu realizēt specializētais pārtikas veikals, un līdz ar to arī novērš SIA „MAXIMA Latvija” veikalu ienākumu samazināšanās risku.

Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus saistībā ar pārkāpuma smaguma pakāpi, Konkurences padome uzskata par atbilstošu un samērīgu: SIA „MAXIMA

⁶⁶ Sk. arī Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 28.jūnija spriedums administratīvajā lietā Nr.A43005309, 7.punkts.

Latvija” naudas soda apmēru noteikt 0,03 procentu apmērā no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma.

6.4.2. Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 19.2. apakšpunktu, ņemot vērā pārkāpuma ilgumu, naudas sods par pārkāpumu, kas ilgst vairāk par gadu, bet nepārsniedz piecus gadus, nosakāms līdz 0,5 procentiem. Savukārt saskaņā ar šo noteikumu 19.3.apakšpunktu naudas sods par pārkāpumu, kas ilgst vairāk par pieciem gadiem, nosakāms no 0,5 līdz 1 procentam.

Pārkāpuma ilgums konkrētajā Lietā tiek noteikts, sākot ar pirmo MAXIMA grupa noslēgto telpu nomas līgumu, kas satur Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpuma pazīmes un kas ir uzskatāms par pārkāpuma sākuma datumu. No Lietas materiāliem secināms, ka pārkāpuma sākuma datums ir 2004.gada 26.februāris, kad tika noslēgts līgums ar SIA „Baltbiznesa birojs”. Konkurences padome ņem vērā, ka SIA „MAXIMA Latvija” ir pārslēgusi telpu nomu līgumus, kā arī vienojusies ar iznomātājiem par grozījumiem, izslēdzot attiecīgos punktus, kas pārkāpj Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktu un par pārkāpuma izbeigšanas dienu pieņem datumu, kad tika pārtraukts/ grozīts pēdējais no līgumiem. No Lietas materiāliem secināms, ka pārkāpuma beigu datums ir 2012.gada 9.janvāris, kad tika noslēgti Nomas līguma grozījumi ar SIA „Marno J” un SIA „Garantija”.

Tādējādi secināms, ka pārkāpums ilga no 2004.gada 26.februāra līdz 2012.gada 9.janvārim.

Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus saistībā ar pārkāpuma ilgumu, naudas soda apmērs SIA „MAXIMA Latvija” nosakāms 0,7 procentu apmērā no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma.

6.5. Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 17.punktā noteikto kopējo naudas soda apmēru par vienu pārkāpumu aprēķina, summējot saskaņā ar šo noteikumu 18. un 19.punktu noteiktos naudas sodus.

Tādējādi, ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, kopējais naudas sods: SIA „MAXIMA Latvija” nosakāms 0,73 procentu apmērā (Ls 2 850 317,20) no pēdējā finanšu gada neto apgrozījuma.

6.6. Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 23.punktu kopējo naudas soda apmēru var samazināt, ja pastāv vismaz viens no 23.1.apakšpunktā uzskaitītajiem atbildību mīkstinošiem apstākļiem, t.sk.: ja pārkāpums pārtraukts, tiklīdz tirgus dalībnieks saņēmis no Konkurences padomes informāciju par iespējamo Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā minēto pārkāpumu (23.1.1.apakšpunkts), ja tirgus dalībnieks brīvprātīgi novērsis pārkāpuma sekas, pirms Konkurences padome pieņēmusi lēmumu par pārkāpuma konstatēšanu (23.1.2.apakšpunkts), ja tirgus dalībnieks pēc savas iniciatīvas sniedzis pilnīgu un patiesu informāciju vai pierādījumus, kuriem bijusi būtiska nozīme Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā minēto pārkāpumu konstatēšanā (23.1.3.apakšpunkts), ja tirgus dalībnieks sniedzis pierādījumus, ka laikposmā, kad tas bija nelikumīgas vienošanās dalībnieks, faktiski viņš šo vienošanos neīstenoja (23.1.4.apakšpunkts), vai ja tirgus dalībnieks atlīdzinājis zaudējumus, kas radušies no izdarītā pārkāpuma (23.1.5.apakšpunkts).

KPI konstatē, ka izpildās šādi Noteikumu Nr.796 23.punktā minētie apstākļi: tirgus dalībnieks pēc savas iniciatīvas sniedzis pilnīgu un patiesu informāciju vai pierādījumus, kuriem bijusi būtiska nozīme Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā minēto pārkāpumu konstatēšanā, kā arī tirgus dalībnieks sniedzis pierādījumus, ka

laikposmā, kad tas bija nelikumīgas vienošanās dalībnieks, faktiski viņš šo vienošanos neīstenoja.

Ņemot vērā minēto Konkurences padome nolemj SIA „MAXIMA Latvija” sodu samazināt un noteikt to Ls 1 425 158,60 apmērā.

6.7. Saskaņā ar Noteikumu Nr.796 21.punktu kopējo naudas soda apmēru var palielināt, ja pastāv vismaz viens no 21.1.apakšpunktā un 21.2.apakšpunktā uzskaitītajiem atbildību pastiprinošiem apstākļiem, t.i., tirgus dalībnieks tā paša veida pārkāpumu izdarījis atkārtoti, un Konkurences padome to ir konstatējusi un pieņēmusi attiecīgu lēmumu (21.1.1.apakšpunkts); tirgus dalībnieks tieši vai netieši piespiedis citus tirgus dalībniekus veikt darbības, ar kurām tiek pārkāpts Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā minētais aizliegums (21.1.2.apakšpunkts); tirgus dalībnieks kavē izmeklēšanu un slēpj izdarīto pārkāpumu (21.1.3.apakšpunkts) un ja padome konstatē, ka nepieciešams palielināt sodu, lai pārsniegtu ienākumus, kurus tirgus dalībnieks guvis, izdarot Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā vai 13.pantā minēto pārkāpumu (ja nelikumīgi iegūto ienākumu summu ir iespējams novērtēt). Konkurences padome, izvērtējot konkrētās lietas apstākļus, secina, ka MAXIMA grupa darbībās nav konstatējami atbildību pastiprinoši apstākļi, atbilstoši Noteikumu Nr.796 21.1.1.-21.1.3.apakšpunktā un 21.2.apakšpunktā noteiktajam.

6.8. Konkurences padome ir tiesīga samazināt naudas soda apmēru, arī ievērojot Noteikumu Nr.796 23.2.apakšpunktu, proti, ja tirgus dalībnieka pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījums tirgū, kurā noticis pārkāpums, ir mazāks par 10 procentiem no šā tirgus dalībnieka pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījuma. SIA „MAXIMA Latvija” apgrozījums tirdzniecības platību nomas tirgū tirdzniecības centros ir mazāks par 10 procentiem no šo tirgus dalībnieku pēdējā noslēgtā finanšu gada neto apgrozījuma. Ņemot vērā minēto un ievērojot samērīguma un proporcionalitātes principu, Konkurences padome uzskata, ka ir iespējams samazināt SIA „MAXIMA Latvija” 6.6. punktā noteikto naudas sodu un noteikt to Ls 285 031,72 apmērā.

6.9. Konkurences padome uzskata, ka, ņemot vērā konkrētās Lietas apstākļus, pārkāpuma smagumu un raksturu, labums sabiedrības interesēm var tikt sasniegts ar mazāka naudas soda piemērošanu nekā iepriekš Lēmumā aprēķinātais, vienlaikus sasniedzot sodīšanas mērķi – nodrošinot naudas soda speciālo preventīvo iedarbību un arī vispārējo preventīvo iedarbību. Nosakot galīgo naudas soda apmēru, Konkurences padome uzskata par pamatotu ņemt vērā arī faktu, ka SIA „MAXIMA Latvija” pēc savas iniciatīvas ir pārtraukusi pārkāpumu, veicot grozījumus līgumos ar iznomātājiem, kā arī informatīvo vēstuli iznomātājiem par sev paredzēto tiesību, kas satur Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas aizlieguma pārkāpumu nosūtīja pirms Lietas ierosināšanas, ņemot vērā Konkurences padomes 2011.gada 8.aprīļa lēmumu Nr. E02-20 „Par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu Rimi grupas uzņēmumu (SIA „RIMI Latvia”, SIA „Plesko Real Estate” un SIA „SUPERNETTO”) un SIA „Marno J” darbībās”.

Līdz ar to, ņemot vērā lietderīguma un samērīguma apsvērumus, galīgais naudas sods SIA „MAXIMA Latvija” nosakāms Ls 25 000,00 apmērā.

Konkurences padome, ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz Konkurences likuma 8.panta pirmās daļas 3.punktu, 11.panta pirmās daļas 7.punktu, 12.panta pirmo un otro daļu, Administratīvā procesa likuma 8., 13.pantu, 65.panta trešo daļu un 66.pantu, Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumu Nr.796

„Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem” 3., 13., 14., 15.punktu un 16.1., 18.2., 19.3., 23.1.3., 23.1.4., 23.2. apakšpunktu

nolēma:

1. Konstatēt Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumu SIA „MAXIMA Latvija” darbībā;

2. Uzlikt SIA „MAXIMA Latvija” naudas sodu Ls 25 000,00 (divdesmit pieci tūkstoši lati nulle santīmi) apmērā. Uzlikto naudas sodu 45 dienu laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas ieskaitīt valsts budžetā (Valsts kasē, reģ.Nr.90000050138, konta Nr. LV78TREL1060001019900, kods TREL22), norādot lēmuma par naudas soda uzlikšanu numuru un datumu. Uzlikt SIA „MAXIMA Latvija” pienākumu 10 (desmit) dienu laikā pēc šajā punktā minētā termiņa paziņot Konkurences padomei par uzliktā pienākuma izpildi, iesniedzot normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā apstiprinātu naudas soda maksājumu apliecināšanas dokumenta kopiju.

Saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta otro daļu Konkurences padomes lēmumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas.

(*) – Ierobežotas pieejamības informācija

Priekšsēdētāja

I.Jaunzeme